

Slam

ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

นางเริงจิตร พรหมสถิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2549

**The Members' Opinions Toward the Small and Micro Community Enterprise
Operations in Rayong Province**

Mrs. Rerngjit Promsatit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2006

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง อาจารย์ที่ปรึกษา ร่วม ทั้งสองท่านเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่ เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทั้งสองท่านเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง และสำนักงานเกษตรอำเภอ ในจังหวัดระยองทุกท่าน ตลอดจนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ที่อำนวยความสะดวก ในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มีความสมบูรณ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนกำลังใจจากคุณขงยุทธ พรหมสถิต บุตร ธิดา ทั้งสองซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นแรงสนับสนุนที่มีค่าเป็นอย่างยิ่ง

เริงจิตร พรหมสถิต

พฤษภาคม 2550

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง
ผู้วิจัย นางเริงจิตร์ พรหมสถิต **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา**
 (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง **ปีการศึกษา** 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดระยอง 2) ศึกษาความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 3) เพื่อศึกษาเจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 4) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง และ 5) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงกลุ่ม ค่าวิเคราะห์ปัจจัยและค่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุ โดย โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิต มีสถานภาพเป็นกรรมการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีอาชีพหลักในการทำสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น มีอาชีพรองค้าขาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.30 คน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 309,555.00 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 35.02 ไร่ ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินจาก ธกส. มีการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ/วิสาหกิจชุมชนจากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นประจำ/บ่อย มีความรู้ในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน โดยประเด็นที่สมาชิกทั้งหมดตอบถูก คือจำนวนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและความหมายของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน รองลงมา คือสิทธิของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตาม พรบ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และความหมายของกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ในเรื่องของเจตคติพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับเจตคติ

ของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนสูงสุด ในประเด็นวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า/การบริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน สำหรับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ดำเนินการระดับมากที่สุด

คือการดำเนินงาน โดยการรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ และปลอดภัย

สำหรับปัญหาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเหมือนกัน ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอ และขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ขาดตลาดรองรับผลผลิต และปัญหาด้านความรู้ ได้แก่ ขาดความรู้ในเรื่องการตลาด

คำสำคัญ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดระยอง

Thesis title : The Members' Opinions Toward the Small and Micro Community Enterprise Operations in Rayong Province

Researcher: Mrs. Reingjit Promsatit; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension);

Thesis advisors: (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; (2) Dr. Somchit Yotakhong, Associate Professor **Academic year:** 2006

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to study social and economic fundamental status of members of micro and small community enterprise in Rayong Province; (2) to study the members' knowledge of the community enterprise operation; (3) to study the members' attitude; (4) to study the community enterprise operations; and (5) to study problems and suggestions on the community enterprise operations.

The samples in this study consisted of 400 members of micro and small community enterprise in Rayong Province. The data were collected by using interview forms. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, standard deviation, group variable relation, factor analysis, and multi- regression analysis.

The findings of this study were as follows: The average age of the members of micro and small community enterprise in Rayong Province was 50.7 years. The members were married, educated at primary level. They were on the community enterprise group committee, but they had no social position. Their main occupation was farmer who had sown fruit plants/ perennial plants, and their subordinate occupation was merchant. The average quantity of the members of their family was 4.30 persons. Their average income was 309,555.00 Baht/ family/ year. The average amount of their agricultural area was 35.02 Rai/ family. Most of them took out a loan from the Bank for Agriculture and Corporation. They had received information about planting and community enterprise operations from public officers frequently. They had knowledge of community enterprise operation. All of the members could answer questions correctly, firstly about the quantity of members of the community enterprise and the definition of the operators of the community enterprise, secondly about the legal right of community enterprise and their network to ask for public supports for developing their enterprise as the Act of Public Supports for Community Enterprise produced in 2005, and thirdly about the definition of the activities of the community enterprise. For their attitude, it was found that the members' attitude toward their community enterprise was, in general, at "much" level. The issue of the development of the quality of their products/ services to create income for their family and community resulting from the community enterprise operations got maximum point. The community enterprise operation was, in general, at "medium" level. What they operated at "the most" level was the operation with their responsibility for their customers and their products, and with honest, punctual, qualified, and safe services.

For their problems, it was found that most of them had similar problems. Insufficiency of capital and raw materials, and lack of facilities for operating were their problems on production, while the lack of marketplace was their problems on marketing, and the lack of knowledge of marketing was their problem on the cognition.

Keywords : Small and Micro Community Enterprise Operations in Rayong Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดระยอง	7
วิสาหกิจชุมชน	10
ความคิดเห็นและเจตคติ	21
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	34
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 เจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน	45
ตอนที่ 4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	47
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	53
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจความรู้ความเข้าใจ และเจตคติของสมาชิกที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	54
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
สรุปการวิจัย	62
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	71
แบบสัมภาษณ์	72
ประวัติผู้วิจัย	81

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดระยอง ปี 2548/2549..... 9
ตารางที่ 3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 31
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 35
ตารางที่ 4.2	สถานภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 36
ตารางที่ 4.3	การประกอบอาชีพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 37
ตารางที่ 4.4	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 38
ตารางที่ 4.5	รายได้ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 39
ตารางที่ 4.6	พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 40
ตารางที่ 4.7	พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน..... 41
ตารางที่ 4.8	ระดับความถี่ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ / วิสาหกิจชุมชน..... 42
ตารางที่ 4.9	ความรู้อย่างถูกต้องของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน..... 43
ตารางที่ 4.10	การจัดระดับคะแนนความรู้ของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน..... 45
ตารางที่ 4.11	ระดับเจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน..... 46
ตารางที่ 4.12	ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน..... 50
ตารางที่ 4.13	ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน..... 53
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน..... 54
ตารางที่ 4.15	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านทิศทางและเป้าหมาย การดำเนินงาน..... 56
ตารางที่ 4.16	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารงานและ การแบ่งหน้าที่..... 57
ตารางที่ 4.17	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตและรายได้..... 58
ตารางที่ 4.18	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการทำแผน..... 59
ตารางที่ 4.19	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ..... 60
ตารางที่ 4.20	การวิเคราะห์การถอดอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านสาธารณะ และสิ่งแวดล้อม..... 61

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงจังหวัดระยอง	6

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกลยุทธ์การพัฒนาชุมชนในวิสัยทัศน์ใหม่เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบที่เป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง บนพื้นฐานของการประสานกันของเครือข่ายในองค์กรชุมชนระดับต่าง ๆ ร่วมกันวางแผน ร่วมมือกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยชุมชนเพื่อชุมชนและความอยู่รอดของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยชุมชน มีระบบและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งระบบและพึ่งพาตนเองได้ต้องเป็นการพัฒนาจากภายในชุมชน โดยคนในชุมชนร่วมกันสร้างความเชื่อมั่นฟื้นฟูความสัมพันธ์ พัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ในสังคมขึ้น

ที่ผ่านมาวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรภาคประชาชน ซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนมีการรวมตัวกันประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้า ไม่มีรูปแบบและไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นการสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบ และไม่มีเอกภาพทำให้มีปัญหาการดำเนินงานในวิสาหกิจชุมชนบางแห่ง บางครั้งมีการสนับสนุนจากรัฐแต่ไม่ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

ต่อมาวิสาหกิจชุมชนได้กลายมาเป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหภาพรวมของประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง และรัฐบาลยังเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนและรวมถึงวิสาหกิจชุมชน เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีเศรษฐกิจชุมชนจำนวนหนึ่งที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะแข่งขันทางการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ไม่ว่า

จะเป็นระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

จากแนวคิดและนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนด้วยกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน รัฐบาลจึงเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 เข้ารัฐสภา โดยผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสมาชิกเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2547 และผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2547 ซึ่งนำลงในประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 18 มกราคม 2548 และมีผลบังคับใช้ในวันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2548 เป็นต้นไป โดยมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและมีอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยทำการศึกษาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับใช้ในการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก เพื่อให้เกิดรายได้และความยั่งยืน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง
- 2.3 เพื่อศึกษาเจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง
- 2.4 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

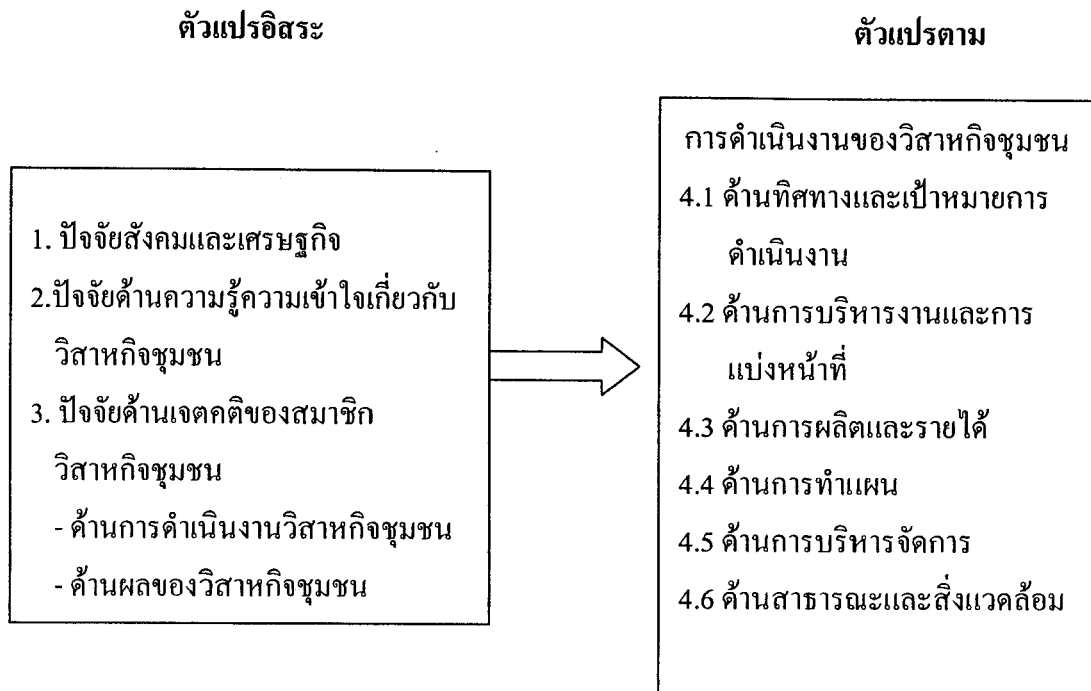
การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง และ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 3) ปัจจัยด้านเจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - (1) ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - (2) ด้านผลของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - ด้านผลของวิสาหกิจชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วยผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน
- 2) ด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่
- 3) ด้านการผลิตและรายได้
- 4) ด้านการทำแผน
- 5) ด้านการบริหารจัดการ
- 6) ด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และเจตคติ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการขึ้น ทะเบียนตามพระราชบัญญัติ พ.ร.บ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ของจังหวัดระยอง ดัดยออด ข้อมูล วันที่ 30 กันยายน 2549

6. นิยามศัพท์

6.1 **วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่ผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

6.2 **การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง การดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การกำหนดทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน การบริหารงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การผลิตและรายได้ ด้านการทำแผน การบริหารจัดการ และ ด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

6.3 **เจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการเห็นด้วยมากหรือเห็นด้วยน้อยใน 2 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน และ ด้านผลของวิสาหกิจชุมชน

6.4 **สมาชิกวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง บุคคลที่เข้าร่วมดำเนินกิจการการผลิตสินค้า การ ให้บริการ หรืออื่น ๆ โดยการสมัครเข้าร่วม และยอมรับในเงื่อนไข ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชนนั้น

6.5 **กรรมการวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจทำการแทนวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเกิดจากที่ประชุมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ด้านวิชาการ ได้รับองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่จะนำไปประกอบการศึกษาและการการวิจัยด้านส่งเสริมการเกษตร

7.2 นำเอาปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวางแผนเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ

7.3 การพัฒนานโยบายและกลยุทธ์วิสาหกิจชุมชนของประเทศไทย

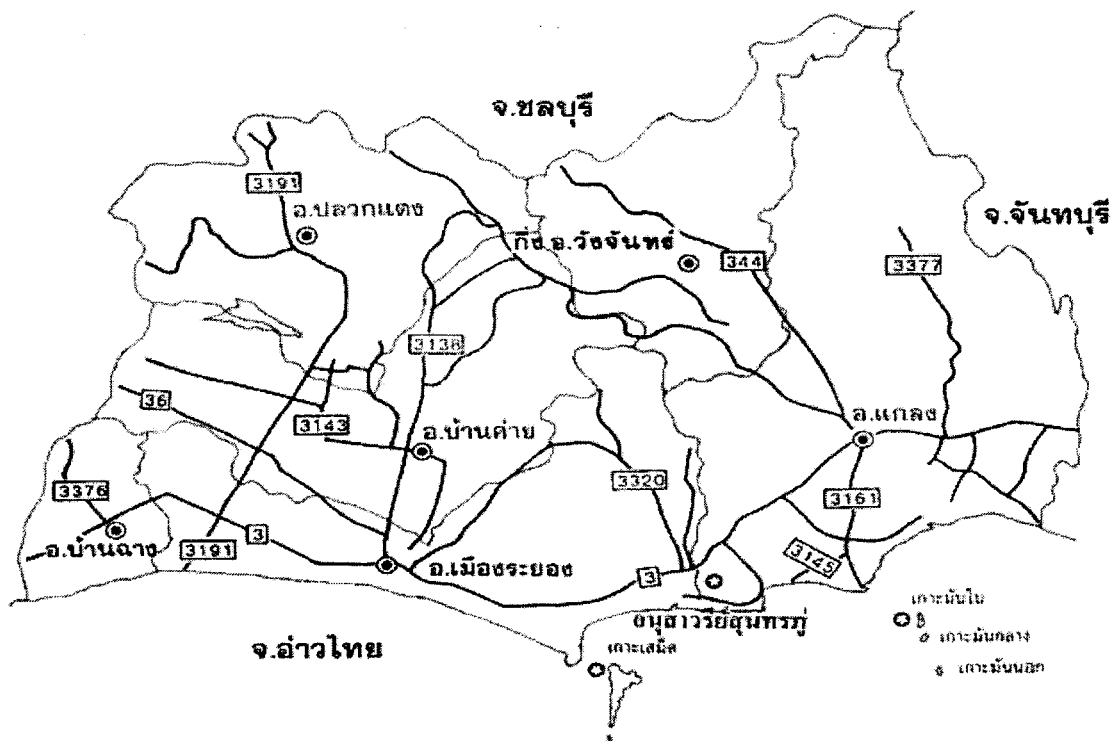
บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ได้มีการศึกษาแนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดระยอง
2. วิสาหกิจชุมชน
3. ความคิดเห็นและเจตคติ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดระยอง

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดระยอง

หมายเหตุ : <http://www.rayongzone.com/map>

1.1 สภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง (2549 :1-11) ได้กล่าวถึงสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดระยอง ดังนี้

1.1.1 ประวัติจังหวัดระยอง ระยอง เริ่มปรากฏชื่อในพงศาวดารเมื่อปีพุทธศักราช 2113 ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าเมืองนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พุทธศักราช 1500 ยุคที่ขอมมีอำนาจ เฝ้าฟูแลบดินแดนสุวรรณภูมิ ปรากฏจากหลักฐาน คือ ซากศิลาแลง คูค่ายที่ยังหลงเหลืออยู่ในเขตอำเภอบ้านค่าย อันเป็นศิลปะการก่อสร้างแบบขอม

1.1.2 ข้อมูลด้านกายภาพ

1) ขนาดและที่ตั้ง จังหวัดระยองตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 179 กิโลเมตร มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 3,552 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งอาหารทะเล และผลไม้มีนานาชนิด เป็นเมืองอุตสาหกรรมและเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเลที่สำคัญ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองระยอง อำเภอแกลง อำเภอบ้านค่าย อำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง อำเภอวังจันทร์ กิ่งอำเภอเขาชะเมา และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา

ทิศเหนือ ติดต่อเขตอำเภอหนองใหญ่ อำเภอบ่อทอง
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ทิศใต้ ติดต่ออ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดต่อเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อเขตอำเภอสัตหีบ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2) ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเนินเขาลาดลงสู่ที่ราบชายฝั่ง ทะเล มีแม่น้ำสายสั้น ๆ ซึ่งเกิดจากเทือกเขาจันทบุรี และเทือกเขาบรรทัด ไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางประกง แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำระยอง เป็นต้น ลักษณะชายฝั่งทะเลมีหาดทรายสวยงามและมีเกาะใหญ่น้อยเรียงรายเลียบตามแนวชายฝั่ง นับเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

3) ลักษณะภูมิอากาศ มีลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนลมทะเลพัดผ่านตลอดปี อากาศอบอุ่นไม่ร้อนจัด บริเวณชายฝั่งทะเลเย็นสบาย ในฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมของทุกปี ในปี 2545 ที่ผ่านมามีฝนตก 121 วัน ปริมาณฝนตกวัดรวมได้ 1,145.8 มิลลิเมตร และอุณหภูมิลดต่ำตลอดปีประมาณ 29.5 องศาเซลเซียส โดยมีอุณหภูมิสูงสุด

ในเดือนเมษายนวัดไ้ 38.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม วัดไ้ 17.8 องศาเซลเซียส

1.1.3 การปกครองของประชากร การปกครอง จังหวัดระยอง ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ของประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 100 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 3,552 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,220,000 ไร่ เป็นแหล่งอาหารทะเล และผลไม้ นานาชนิดเป็นเมืองอุตสาหกรรม และเป็นที่ตั้งของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งเป็นเมืองท่องเที่ยวชายทะเลที่สำคัญ แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอประกอบด้วย อำเภอเมืองระยอง อำเภอแกลง อำเภอบ้านค่ายอำเภอบ้านฉาง อำเภอปลวกแดง อำเภอวังจันทร์ กิ่งอำเภอเขาชะเมา และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา

1.1.4 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดระยอง ได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สรุปได้ดังนี้ ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัดระยอง

- 1) พัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและพลังงานของภูมิภาค ควบคู่ไปกับการพัฒนา ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน
 - (1) พัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสะอาด
 - (2) พัฒนาระบบสาธารณูปโภคอย่างพอเพียงเพื่อรองรับการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม
 - (3) พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกระดับ
 - (4) บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนามูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป
 - (1) พัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้ปลอดภัยและได้มาตรฐาน
 - (2) สร้างและขยายเครือข่ายการตลาด
- 3) พัฒนาเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์
 - (1) พัฒนาและส่งเสริมสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
 - (2) พัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีศักยภาพของจังหวัดให้เชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

1.1.5 ข้อมูลการเกษตรจังหวัดระยอง ปี 2548/2459

จังหวัดระยอง มีพื้นที่ 2,220,000 ไร่

- พื้นที่การเกษตร 1,562,846 ไร่ (ร้อยละ 68.78 ของพื้นที่ทั้งหมด)
- พื้นที่ไม้ผล ไม้ยืนต้น 999,489 ไร่ (ร้อยละ 65.26 ของพื้นที่การเกษตร)
- พื้นที่ทำไร่ 295,414 ไร่ (ร้อยละ 19.35 ของพื้นที่การเกษตร)
- พื้นที่ทำนา 38,270 ไร่ (ร้อยละ 2.51 ของพื้นที่การเกษตร)
- พื้นที่ปลูกผัก 5,703 ไร่ (ร้อยละ 0.37 ของพื้นที่การเกษตร)
- พื้นที่ไม้ดอก ไม้ประดับ 939 ไร่ (ร้อยละ 0.06 ของพื้นที่การเกษตร)
- พื้นที่เกษตรอื่น ๆ 90,031 ไร่ (ร้อยละ 12.45 ของพื้นที่การเกษตร)

ตารางที่ 2.1 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดระยอง ปี 2548/2549

ชนิดพืช	พื้นที่เพาะปลูก	พื้นที่ให้ผล	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
1. ยางพารา	721,153	532,333	235	125,098
2. สับปะรด	169,514	99,1158	6,915	685,678
3. มันสำปะหลัง	113,971	89,711	4,986	393,472
4. ทูเรียน	93,600	76,528	1,533	117,317
5. ข้าวนาปี	38,270	38,270	452	17,279
6. มะม่วง	31,431	28,429	823	23,397
7. มังคุด	24,922	16,924	678	11,474
8. มะพร้าว	21,720	20,174	1,002	20,214
9. ขนุน	14,999	11,339	1,420	16,101
10. เงาะ	14,823	13,685	1,476	20,199
11. ปาล์มน้ำมัน	9,809	6,644	2,184	14,510
12. อ้อย	7,181	7,181	6,178	44,364

2. วิสาหกิจชุมชน

2.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (มปป.อ้างถึงโดยกรมส่งเสริมการเกษตร 2548) ให้คำจำกัดความของวิสาหกิจชุมชนว่าหมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการ ผลิตผล และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพื่อสร้างกำไรทางเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

เสรี พงศ์พิศ (2546 : 40) ได้นิยามคำว่าวิสาหกิจชุมชน ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Small and Micro Community Enterprise คือ การประกอบการเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งตนเอง “ทุน” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกัน เป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน)

สำหรับความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นั้น หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชนทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (สำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ซึ่งเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

2.2 เป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2547 : 45) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชน มีเป้าหมายหลัก 4 ประการ คือ

2.2.1 สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของชุมชนโดยชุมชน เพื่อชุมชน แก่จุดอ่อนเสริมจุดแข็ง ให้ชุมชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2.2.2 **สร้างกระบวนการเรียนรู้และระบบการพัฒนา** เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้าน ให้มีระบบการจัดการการผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยองค์การชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชนในการวางแผนดำเนินการ และประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนอื่นๆ

2.2.3 **พัฒนาระบบเศรษฐกิจ – สังคมของชุมชน** ที่มีอิสระพึ่งตนเองได้ ระบบการจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน มีต้นทุนการจัดการต่ำ และเป็นสถาบันทางสังคมที่ชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้

2.2.4 **พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่กระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชน** ไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่ไม่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง

2.3 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2546 : 40 : 41) กล่าวว่าไว้ว่า องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนควรมี 7 ประการ คือ

2.3.1 **ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง** อาจมีคนนอกมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ที่มีอำนาจตัดสินใจ

2.3.2 **ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน** เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้

2.3.3 **ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน** เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

2.3.4 **มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น** ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล

2.3.5 **ดำเนินการแบบบูรณาการ** เชื่อมโยงหลายๆ กิจกรรม ประสานฝึกพลังและเกื้อกูลกัน

2.3.6 **การเรียนรู้** เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

2.3.7 **การพึ่งตนเอง** เป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

2.4 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) กล่าวว่าไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.4.1 **วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน** ได้แก่ การดำเนินการต่างๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในท้องถิ่น เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้ชุมชนเกิดความพอเพียง อย่างน้อยให้พออยู่พอกิน เหลือใช้ในท้องถิ่นนำออก

ผู้ตลาดบริโภค โดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต หีบห่อ การตลาดและการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

2.4.2 วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ได้แก่ การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้าสู่ตลาดบริโภคและรวมไปถึงผลผลิตทั่วไปที่เหมือนกัน เหลือใช้ในท้องถิ่นนำออกสู่ตลาดบริโภค โดยการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต หีบห่อ การตลาดและการจัดการต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

2.5 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบที่ครอบคลุมเกี่ยวกับกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.5.1 การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรขององค์กรชุมชน/เครือข่ายขององค์กรชุมชน

2.5.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ ไม้พื้ผลไม้พื้นบ้าน การแปรรูปพืชผักผลไม้พื้นบ้านรูปแบบต่างๆ ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้าน แหล่งท่องเที่ยว (ธรรมชาติ เกษตร) พิพิธภัณฑ์ชุมชน และอื่นๆ

2.5.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนอง การพึ่งตนเองขององค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน เช่น น้ำปลา กะปิ ปู๋ย เครื่องมือ เครื่องใช้ อาหาร ยาสมุนไพร และอื่นๆ

2.5.4 การพัฒนาระบบการตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ร้านค้า (ตลาด) ชุมชน แหล่งนันทนาการ และศูนย์สุขภาพชุมชน และอื่นๆ

นอกจากนี้ เสรี พงศ์พิศ และคณะ, 2544 ยังกล่าวไว้ว่าการที่องค์กรชุมชน/เครือข่ายพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนได้ครบทั้ง 4 กิจกรรม และมีการเชื่อมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องจะเกิดเป็น “ระบบวิสาหกิจชุมชน”

2.6 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2544 : 60) ระบุว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขธรรมชาติ เป็นเรื่องความมั่งคั่งและมีอยู่มีกินทั้งในวันนี้และวันหน้า เป็นเรื่องของการสร้างระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากของสังคมไทยให้เป็นเซลล์เล็ก ๆ ที่เข้มแข็ง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นองคาพยพของระบบเศรษฐกิจภาพรวม

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีแนวทางเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด เป้าหมาย และเอื้อให้เกิดการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้ ไม่ใช่การทำหนึ่งโครงการภายใต้

โครงสร้างที่มีอยู่เดิมของสังคม แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงควรเริ่มต้นและการดำเนินงานที่ชุมชน เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นแหล่งผลิตที่สร้างผลผลิตจริงของระบบเศรษฐกิจ มีการบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญา เพราะครอบครัวและชุมชนเป็นผู้สร้างผลผลิต และสืบทอดภูมิปัญญา จึงควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นการคืนสิทธิในการจัดการการผลิต และการพัฒนา ผลผลิตแก่ให้ชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่แท้จริงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและผลผลิต แสวงหาและพัฒนาความรู้พื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุนและสวัสดิการของชุมชน เป็นการสร้างผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายไม่ใช่การฉวยโอกาส การผลิตในปริมาณมาก และการแสวงหากำไรสูงสุด

การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพราะองค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนยังมีข้อจำกัดในความสามารถด้านบริหารจัดการหรือการร่วมทุนกับองค์กรภายนอก โดยมีทุนหลักในการดำเนินงานจากชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือ โดยองค์กรชุมชน/เครือข่ายเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้เลือกองค์กรภายนอกเข้ามาในกระบวนการความร่วมมือที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การตัดสินใจโดยหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกที่มีใ้้องค์กรชุมชน/เครือข่ายสามารถกำหนดมาตรฐานเพื่อรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของตนให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ให้บริการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกำหนดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งการให้สิทธิในการอนุรักษ์ ดูแล จัดการ แหล่งทรัพยากร แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน กับองค์กร ชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน คือ มีการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย

2.7 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542: 64) อธิบายว่ามีหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลว ซึ่งปัจจัยที่สำคัญๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.7.1 ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มต้นจากนำเงินไปลงทุน ทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม

ในกรณีที่มีกำไรเงินลงทุนในการทำธุรกิจมีมาจาก 3 แหล่ง คือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจากคนในชุมชนเอง ถ้าเป็นเงินทุนจากการระดม วิชาธุรกิจในชุมชนมีโอกาสดิบโตได้ดีกว่า กรณีเงินทุนจากการกู้ยืม

2.7.2 ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้ จะนำไปขายที่ไหน และขายอย่างไร กลุ่มวิชาธุรกิจในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและพอเพียง กลุ่มชุมชนที่มีตลาดแน่นอนและพอเพียง จะเป็นกลุ่มวิชาธุรกิจในชุมชน ที่ยืนอยู่ได้เติบโตได้ พร้อมกับมีการขยายกิจการ ปัจจัยด้านการตลาดเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของวิชาธุรกิจในชุมชน ตลาดจึงเป็นหัวใจของการผลิต เป็นตัวนำการผลิต

2.7.3 ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ในตลาด ความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญพอๆ กับโอกาสทางการตลาด การผลิตในชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ สามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้ การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

2.7.4 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิชาธุรกิจในชุมชน แบ่งเป็น 3 ด้านที่สำคัญ คือ

- 1) ด้านระบบการเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ
- 2) ด้านระบบงาน วิชาธุรกิจในชุมชน ที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหาร มีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน
- 3) ด้านระบบบุคลากร ในวิชาธุรกิจในชุมชนส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชา ที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและกรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้ทุนให้ โทษจึงไม่มี ความสำเร็จของวิชาธุรกิจในชุมชนในด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรมและมีความเสียสละ

2.7.5 ปัจจัยด้านผู้นำ ชาวชนบทส่วนใหญ่มักขาดแคลนผู้นำ ผู้นำมักเกิดขึ้นโดยธรรมชาติเกิดจากผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ ความมีบารมี มีความรู้ มีฐานะ เป็นที่พึ่งพาของคนในสังคม ได้วิชาธุรกิจในชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ได้การนำของบุคคลเหล่านี้ จากการศึกษาจะพบว่าวิชาธุรกิจในชุมชน ที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะง่าย กิจการขยายตัวได้รวดเร็ว มีความมั่นคง และ โอกาสประสบผลสำเร็จมีสูง

2.7.6 ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (self – employed) ภายในครอบครัว ส่วนมากพบว่าเป็นแรงงาน ที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า เป็นสำคัญ

2.7.7 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้น การคงอยู่ การเติบโตและยั่งยืน ของวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะรวมถึงการระดมทุน และการใช้ทุนที่ระดมมา ซึ่งทุนดังกล่าว คือ เงินทุน ดังนั้น การมีส่วนร่วมระดมทุน จึงหมายถึง การร่วมมือ ถือหุ้่น ร่วมลงทุนและการนำทุนและการนำทุน ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่กล่าวมาเป็น ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่นำไปให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางาน เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถพึ่งตนเองได้

2.8 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ได้สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

2.8.1 ให้มีการจดทะเบียนรับรองสถานะของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ โดยยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

2.8.2 ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

2.8.3 ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร

1) วิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ: ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา กิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมทั้งการให้ความรู้ การจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากรหรือภูมิปัญญา ของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้นๆ หรือการให้ความรู้ เกี่ยวกับขบวนการผลิตและบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเอง

2) วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้ว: ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเอง ได้แล้วอย่างต่อเนื่อง

รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงขึ้นไปตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษา วิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

3) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน: ให้มีการสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

2.8.4 ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ในระดับชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ ระดับจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน และคณะกรรมการประสานนโยบายกองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน และกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการ

2.9 บทบาทการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เมธี พยอมพงศ์ (2544 : 39) ได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานหรือชุมชนมีอำนาจการส่งเสริมกับแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2.9.1 การกระจายอำนาจ หมายถึง สภาวะที่หน่วยงานหรือชุมชนมีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมของตนเองได้อย่างกว้างขวาง การกระจายอำนาจเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.9.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมให้ประชาชนในระดับ ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและการวางแผน การพัฒนาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อเท็จจริงและความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ กลยุทธ์การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบและกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน จะทำให้ชุมชนเกิดความแข็งแกร่งและยั่งยืน

2.9.3 การประชาสังคม แนวคิดนี้เกิดจากสภาพปัญหาในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้โดยลำพัง ทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันมารวมเป็นกลุ่มหรือองค์กร ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์บนพื้นฐานของความรัก ความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

ดังนั้นบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มีการรวมกลุ่ม และมีการอำนาจการตัดสินใจมีแนวทางวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

2.10 บทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นแกนกลางในการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีหน้าที่เป็นผู้ให้การรับรองสถานภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเป็นสำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ 3 ส่วน คือ

2.10.1 เป็นหน่วยงานในการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน/เฟล็กลอนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และการเลิกกิจการ

2.10.2 เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2.10.3 ดำเนินการให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพ

จากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ แนวคิดในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมมาจากรากฐานการพัฒนาการเกษตรและสังคมเกษตรเป็นที่ตั้ง ในภาวะปัจจุบันการเตรียมความพร้อมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น ก็มีหลายหน่วยงานดำเนินการอยู่ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในส่วนกรมส่งเสริมการเกษตรจะต้องเข้าไปบูรณาการหรือต่อยอดการดำเนินงานตั้งแต่ระดับการผลิตจนถึงการสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.11 แนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548 :5-8) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้

2.11.1 การส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจและเครือข่าย จะดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งภายในหน่วยงาน และร่วมกับภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ งานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะทำหน้าที่เป็นแกนกลาง เพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่างๆ

2.11.2 การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปโดยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน เน้นการสร้าง ความเข้าใจให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบถึง

สิทธิประโยชน์ วิธีการและขั้นตอนในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 อย่างทั่วถึง

2.11.3 เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นผู้ เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนใน 3 เรื่อง คือ

1) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (facilitator) คือ เป็นผู้ช่วยกลุ่ม คนให้ทำบางอย่างร่วมกันอย่างได้ผล โดยทำหน้าที่เพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ชี้นำ หรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

2) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (catalyst) การให้ คำปรึกษา การสร้างความมั่นใจในเรื่องใหม่ๆ โดยการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่ชุมชนจัดทำ และให้ ข้อมูลในสิ่งที่ชุมชนจัดทำว่ามีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในส่วนไหน ช่วยเสนอแนะแก้ไขจุดอ่อนนั้น ตลอดจนช่วยติดตามผลหรือความก้าวหน้าในเรื่องที่ชุมชนได้เสนอกับหน่วยงานภายนอกต่างๆ

3) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (networker) โดยการเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจร่วมกัน มีปัญหาาร่วมกัน และต้องการสัมพันธ์กันเป็น เครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และ พัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเกื้อหนุนกิจการของชุมชน มากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบ ของปัจจัยและเงินให้เปล่าแก่ชุมชน

5) พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง วิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

2.12 ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชนต่อเกษตรกรและชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548: 8-9) กล่าวถึง การกำหนดนโยบายให้เกิดการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการผลักดัน กฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน คือ

2.12.1 การรวมตัวของเกษตรกรในการประกอบการระดับชุมชนในรูปแบบของ วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคง ได้รับการรับรองตามกฎหมาย

2.12.2 การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดระเบียบให้เกิดลำดับก่อนหลัง และภาคีสามารถรับรู้ข้อมูลที่ต้องการประชาชนต้องการจัดลำดับความต้องการของชุมชนที่อยาก ให้ภาครัฐสนับสนุน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง

2.12.3 วิสาหกิจชุมชนที่ยื่นขอจดทะเบียน ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ ที่พัฒนาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุกชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนา ความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงแหล่งทุน

2.12.4 ระบบเศรษฐกิจชุมชน จะมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนา สำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

2.13 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองกับแผนแม่บทชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548: 11-13) ได้กล่าวกระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งเป็นกรณีศึกษาการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนเขาครา ตำบลเขาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ที่ร่วมกันคิด เพื่อที่จะได้หลุดพ้นจากวิถีคิดแบบพึ่งพา รอความช่วยเหลือจากรัฐหรือภายนอก ซึ่งจัดแบ่งกระบวนการเรียนรู้ ออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.13.1 การเรียนรู้ของผู้นำชุมชน มีเวทีเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ ผู้นำชุมชนในเขาคราม 120 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มต่างๆ ผู้นำธรรมชาติ ผู้รู้ด้านต่างๆ ของชุมชนได้มาเรียนรู้ด้วยการพูดคุย การอ่านและรับข้อมูล ข่าวสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับวิทยากรและคนภายนอก ความเป็นผู้นำ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว

2.13.2 การขยายผลการเรียนรู้จากผู้นำลงสู่ชุมชน ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้จากการสื่อสารในระบบของชุมชน ซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่กำหนดสถานที่และเวลา ผู้นำที่ผ่านการเรียนรู้จากระดับแรก จะพูดคุยสื่อสารขยายผลในชุมชนทั่วถึง ในวัด ในร้านค้า กาแฟ ตลอดจนในการจัดทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในชุมชนอื่นๆ

เมื่อชุมชนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 2 ระดับ จะทำให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูล ข่าวสารและความรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเวทีการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ มีแผนแม่บทชุมชนหรือแผนที่ชุมชนเป็นผลผลิตของการเรียนรู้ ซึ่งชุมชนเขาครามได้จัดเวทีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เดือนละ 1 ครั้ง รวม 5 ครั้ง เพื่อศึกษา วิเคราะห์ หาความเป็นจริงของชุมชนทั้งทรัพยากร สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ประเพณี แนวคิดและการปฏิบัติของคนในชุมชน โดยลักษณะการจัดทำแผน ไม่ได้เริ่มต้นจากความต้องการหรือปัญหาเป็นตัวตั้ง หากเริ่มต้นด้วยความเป็นจริงของชุมชนในรูปของข้อมูลเป็นตัวตั้ง เป็นข้อมูลความเป็นจริงที่ผ่านกระบวนการถกเถียง วิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้นำชุมชน ในการเรียนรู้ที่เรียกว่า “รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชนและรู้โลก” และจากแผนชุมชนก็นำไปปฏิบัติ นำแผนแม่บทไปสร้างระบบจัดการและการพัฒนาชุมชน โดยเริ่มต้นจาก

- 1) การจัดตั้งสภาผู้นำ รับผิดชอบการดำเนินงานตามแผน
- 2) เลือกกิจกรรม “ธนาคารตำบลเขาคราม” ขึ้นเป็นกิจกรรมแรก เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของชุมชน เป็นแหล่งสะสมประจำเดือน

3) พัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยนำโครงการในแผนแม่บทมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติที่ละโครงการตั้งแต่โรงสี โรงงานน้ำปลา ลานเทปาล์ม ฯลฯ มีกลุ่มออมทรัพย์ระดับหมู่บ้าน และธนาคารตำบลเขาคครามเป็นแหล่งทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุน และถือหุ้น โครงการวิสาหกิจชุมชน

4) จัดตั้งกองทุนวิสาหกิจชุมชน เพื่อระดมทุนจากแหล่งต่างๆ เช่น อบต. หน่วยงานราชการ โดยให้เข้าไปถือหุ้นในนามวิสาหกิจชุมชน

5) จัดตั้ง “ศูนย์ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน” เพื่อรวบรวมผลิตภัณฑ์จากชุมชน มาจัดจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน

6) ผลกำไร จากธนาคารและวิสาหกิจชุมชน จัดสรรเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ สมทบกองทุนสวัสดิการของชุมชน และปันผลคืนสมาชิก

ภายในเวลาสามสิบปีเศษ ชุมชนเขาคครามก็สามารถหลุดพ้นจากสถานะการเป็นหนี้ มาเป็นมีเงินออมมีหลักประกันชีวิตที่มั่นคง เป็นอย่างที่ดีสำหรับชุมชนต่างๆ ที่ต้องการแก้ไขปัญหาในชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมั่นคง ด้วยหนึ่งสมอง สองมือของคนในชุมชนเอง จึงเกิดอิสรภาพในการคิดและการตัดสินใจจนตกผลึกแห่งความรู้ที่เกิดขึ้นของคนในชุมชนเขาคครามที่มีทรงคุณค่ายิ่ง

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยชุมชน เป็นผู้ดำเนินการเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมความคิด เตรียมชุมชน เตรียมทีมงาน สำรวจข้อมูล เอาข้อมูลมาวิเคราะห์ทำเป็นแผนเป็นโครงการและกิจกรรม ทำประชาพิจารณ์ แล้วนำสู่การปฏิบัติ โดยมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ มีผู้นำชุมชนจากทุกหมู่บ้านในตำบลหนึ่ง มาร่วมเรียนรู้กับผู้นำชุมชนจากหมู่บ้านอื่นๆ เดือนละครั้ง แล้วกลับไปดำเนินการขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชน ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากการสื่อสารในระบบของชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์จน “รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน และรู้โลก” เกิดเป็นแผนชุมชนที่ปฏิบัติได้จริง ในการสร้างระบบจัดการและการพัฒนาชุมชน และเกิดผล คือ ทำให้ชุมชนอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนไปได้อย่างรู้เท่าทัน สามารถคิดและตัดสินใจได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ถูกรอบงำ หลุดพ้นจากวิถีคิดแบบพึ่งพาทักษะนอกมาพึ่งพาตนเอง เป็นตัวของตัวเอง หลุดพ้นจากวัฒนธรรมอุปถัมภ์ มาสู่วัฒนธรรมข้อมูลความรู้ หลุดพ้นจากวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบรับ มาเรียนรู้แบบรุก สืบค้น สำรวจ วิจัย แสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง หลุดพ้นจากวิถีคิด และวิถีจัดการแบบแยกส่วน มาคิดแบบเชื่อมโยงบูรณาการ และจัดการแบบผนึกพลัง ก่อให้เกิดผลไม่เพียงบวกแต่เป็นทวีคูณ รวมทั้งการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

2.14 แนวคิดการพึ่งตนเองตาม Terms model

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2538 : 44) กล่าวว่าไว้ว่าชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ จะต้องประกอบด้วยพึ่งตนเอง 5 ประการ ตาม TERMS Model คือ

2.14.1 การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (technological self-reliance, T) หมายถึง ความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับเทคโนโลยีเก่า คำว่าเทคโนโลยีเป็นได้ทั้งเทคโนโลยีที่เป็นวัตถุ เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรกล ไถ เกวียน พันธุ์พืช ปุ๋ย และเทคโนโลยีที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความรู้ ความชำนาญ ภาวะผู้นำ การจัดการ การวางแผน การให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ ความเมตตา ความช่วยเหลือเกื้อกูล ความกล้า และความรู้จักพอ

2.14.2 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (economic self-reliance, E) หมายถึง ความสมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายของชุมชนชนบท หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความพออยู่พอกินของชุมชน มีรายได้พอกับรายจ่าย ไม่มีหนี้สินชนิดที่ไม่อาจชดใช้คืน

2.14.3 การพึ่งพาตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources self-reliance, R) หมายถึง ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไปและการทดแทน

2.14.4 การพึ่งตนเองทางจิตใจ (mental self-reliance, M) หมายถึง ความสมดุลหรือความมั่นคงทางจิตใจมีลักษณะกล้าแข็ง มีพลัง สามารถสู้กับความยากลำบาก หรือปัญหาใดๆ ได้ มีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา

2.14.5 การพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural self-reliance, S) หมายถึง ความสมดุลหรือความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่มคน ครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรสังคมใดๆ ในสังคม

3. ความคิดเห็นและเจตคติ

3.1 ความคิดเห็น

3.1.1 ความสำคัญของความคิดเห็น

สวาง สุทธิเลิศอรุณ และ คณะ (2522 : 39) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากการแปลข้อเท็จจริง หรือสิ่งที่ได้พบมาแต่ลักษณะการแปลข้อเท็จจริงนั้น ๆ ย่อมเป็นไปตามเจตคติของบุคคล และเมื่อคนนั้นถูกถามว่าทำไม จึงมีความคิดอย่างนั้น เขาจะพยายามให้เหตุผลที่เขาคิด

การศึกษาความคิดเห็นจึงเป็นการศึกษาด้านจิตวิทยาที่อยู่ภายในบุคคล ที่แสดงออกมาโดยการพูด การเขียน ซึ่งมนุษย์นั้นจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค หรือไม่เป็นในการกระทำกิจกรรม โดยคิดหาเหตุผลว่าควรจะทำอย่างไร ในการปรับตัวให้เข้ากับ

สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล เพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูล ประโยชน์ ต่อการวางแผนการกำหนดนโยบาย หรือปรับปรุงแก้ไข ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเป้าหมาย

3.1.2 ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954: 158-159) จำแนกความคิดเห็น ออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

1) ความคิดเห็นเชิงบวกสุด - เชิงลบสุด (extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2) ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

3.1.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น

Oskamp (1977: 25-26) ได้กล่าวสรุปถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ดังนี้คือ

1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ อวัยวะต่าง ๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ ความผิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็น ไม่ติดต่อ บุคคลภายนอก

2) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้ประสบเหตุการณ์ด้วยตนเอง กระทำด้วยตนเองหรือได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความฝังใจ และเกิดความคิดต่อ ประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

3) อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็กผู้ปกครองจะเป็นผู้ใกล้ชิดและให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก จึงมีผลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็ก

4) ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมต้องมีกลุ่มและสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หรือหน่วยงานที่มีความคิดเห็นเหมือนหรือต่างกัน ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

5) สื่อมวลชน คือ สื่อต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรา ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

3.2 เจตคติ

3.2.1 ความหมายของเจตคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า **ทัศนคติ** หมายถึงท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยตรงกับคำว่า attitude

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายว่าเจตคติหรือ attitude เป็นความหมายเดียวกับคำว่า ทัศนคติ ดังต่อไปนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 172) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วแสดงสภาวะของร่างกายและจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในสองลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่าทัศนคติที่ดี หรือทางบวก หรือ แสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่าทัศนคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536: 108) ให้ความหมายทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคตินั้น ๆ คนแต่ละคนมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากน้อยแตกต่างกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527: 114) ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันจะมีผลให้บุคคลมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะที่สอดคล้องด้วยกัน

3.2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 3) ได้แบ่งองค์ประกอบของทัศนคติ ออกเป็น 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ

1) องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (cognitive component) ได้แก่ ความคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน

2) องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (affective component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเร้าความคิดต่อสิ่งหนึ่งถ้าบุคคลที่ภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีขณะที่เกิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3) องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (behavioral component)

องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าเหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2.3 ประเภทของทัศนคติ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527: 175-176) ได้แบ่งประเภทของทัศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ทัศนคติทางบวก (positive attitude) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่พร้อมจะเข้าหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ หรือพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คนที่มีทัศนคติทางบวกมักเป็นคนที่มองโลกในแง่ดีมากกว่าแง่ร้าย และอาจถูกชักจูงหรือหลอกลวงได้ง่าย

2) ทัศนคติทางลบ (negative attitude) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่พร้อมจะถอยหนีหรือหลีกเลี่ยง เมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบหรือไม่พอใจ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง คนที่มีทัศนคติทางลบมักเป็นคนที่มองโลกในแง่ร้าย มองคนอื่นเป็นศัตรู ไม่ไว้วางใจผู้ใด ทำให้ไม่ยอมคบค้าสมาคมกับผู้ใดง่าย ๆ

3.2.4 มาตรวัดและวิธีการวัดทัศนคติ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 106-108) กล่าวว่า มาตรวัดทัศนคติ หมายถึง สเกลของข้อความจำนวนหนึ่งที่ใช้วัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ และเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างจะลึกซึ้งซึ่งใช้วัดข้อมูลทางด้านจิตอารมณ์ มาตรวัดทัศนคติที่ใช้ในการวิจัยมีอยู่หลายวิธีวิธีที่สำคัญ ๆ เช่น วิธีการวัดของลิเคิร์ท เทอร์สโตน และออสกูด แต่วิธีการวัดทัศนคติที่แพร่หลายมากที่สุดคือ วิธีการวัดของลิเคิร์ท เพราะมีความง่ายแก่การวัด ซึ่งได้กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และมีจำนวนพอ ๆ กันการสร้างมาตรวัดตามวิธีการของลิเคิร์ท มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
- 2) ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้เด่นชัด
- 3) สร้างข้อความให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนและต้องมีข้อความที่เป็นในทางบวกและทางลบมากพอต่อการนำไปวิเคราะห์
- 4) ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้นซึ่งทำได้โดยผู้สร้างข้อความเอง และนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษาและความเหมาะสมของการใช้ภาษา
- 5) ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ

และภาษาที่ใช้อีกครั้งหนึ่ง และเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจ
จำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัดทัศนคติทั้งหมดด้วย

กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปที่นิยมใช้ คือ
กำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 หรือ 4 3 2 1 0 สำหรับข้อความทางบวก และ 1 2 3 4 5
หรือ 0 1 2 3 4 สำหรับข้อความทางลบ

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรศรี ยงศ์ฤประพันธ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง:
การศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัด
พิษณุโลก พบว่า ภูมิปัญญาและพลวัตของภูมิปัญญาด้านการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล เกิดจากการ
เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ จากการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนและการปฏิสัมพันธ์กับสังคม
ภายในและภายนอก ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่มีการก่อตั้งชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน
โดยได้มีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนภูมิปัญญา เพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีพ และวัฒนธรรม โดยใช้
กระบวนการวิสาหกิจชุมชน บนพื้นฐานพลวัตของภูมิปัญญา เป็นเครื่องมือแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ
ระยะที่ 1 (ก่อนปี พ.ศ. 2532) เป็นการเรียนรู้จากการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและคนในชุมชน
รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน การแลกเปลี่ยนและ
การตอบแทนซึ่งกันและกัน และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็มีจำหน่ายบ้าง แต่ยังไม่มีการพัฒนา
รูปแบบและกระบวนการการผลิตมากนัก ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2532 – 2537) เป็นระยะที่เรียนรู้ด้วย
ตนเอง ผสมผสานกับการเรียนรู้จากภายนอก โดยการสนับสนุนจากภาครัฐ มีการพัฒนารูปแบบ
ผลผลิตเพื่อการค้า ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิดและรูปแบบการดำเนินวิสาหกิจ
ชุมชน ที่วางอยู่บนพื้นฐานการพึ่งพิงและผลกำไรส่วนตัวของผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น ระยะที่ 3 (พ.ศ.
2538 – ปัจจุบัน) เป็นระยะที่มีการก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ และได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐ
และเอกชน มีการพัฒนาทางด้านการผลิต การบรรจุ การตลาดและการบริหารจัดการตามแบบ
ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ซึ่งพบว่าในระยะนี้เป็นระยะที่กลุ่มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และเกิดผล
กระทบอย่างกว้างขวาง ต่อกระบวนการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่ม และรูปแบบการดำเนินวิสาหกิจ
ชุมชน และระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มกับโครงสร้างสถาบันทางสังคม นอกจากนี้ยังหา
ความสัมพันธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า
ในระดับบุคคล การเกิดวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ โดยตรงต่อเกษตรกรผู้ที่มีอาชีพทำตาล
โดยทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และเกิดระบบความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว กล่าวคือ ทำให้ชาวชุมชน

มีงานทำทั้งปี โดยไม่ต้องไปหางานทำที่อื่น ในระดับกลุ่ม ก่อให้เกิดการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันภายใต้ความสัมพันธ์แบบไว้วางใจซึ่งกันและกัน และภายใต้ระบบเครือข่ายและระบบอุปถัมภ์ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ในระดับชุมชน พบว่าวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดเครือข่ายทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับภาครัฐและเอกชน อยู่ในลักษณะการอุปถัมภ์ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สุรวี วงศ์ไผ่ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้า บ้านป่าแดง ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่าในด้านบริบทและสภาพแวดล้อม คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการของชุมชน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีการสั่งซื้อจากแหล่งอื่นและเงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากแหล่งทุนภายนอก และทุนที่เกิดจากภายในหรือระดมทุนของสมาชิกกลุ่มมีเพียงเล็กน้อย ด้านกระบวนการ พบว่า กลุ่มได้รวมตัวกันเอง โดยมีคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีการจัดระเบียบผ่านการเห็นชอบจากสมาชิก การผลิตเป็นการผลิตตามความต้องการของตลาด และมีการพัฒนาความรู้และผลิตภัณฑ์อยู่ตลอดเวลา มีสถานที่ที่ใช้ในการบริหารจัดการที่เหมาะสม และกลุ่มมีการวางแผนการดำเนินงานชัดเจน ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด แต่การจำหน่ายและรายได้ของสมาชิกยังไม่แน่นอนและไม่เพียงพอ ด้านผลกระทบ พบว่า คนในชุมชนมีคุณภาพดีขึ้น ชุมชนมีรายได้ดีขึ้นจากอาชีพทอผ้า จากนักท่องเที่ยวและคณะศึกษาดูงาน กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งแต่ส่วนใหญ่ต้องอาศัยเงินทุนและความรู้ในการดำเนินงานจากภายนอกชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เสื้อผ้าที่มาจากนอกชุมชน สำหรับสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมและเป็นรายด้านว่าเห็นด้วย

พีรพงษ์ ปราบรูปู (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน กลุ่มตีเหล็กบ้านฝายมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวมกลุ่มมีจุดเด่นในด้านการจัดการองค์กร ฝีมือการผลิตที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าระดับล่าง เป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งกลุ่มยังเป็นผู้ผลิตรายใหญ่เพียงรายเดียวในพื้นที่ ทำให้คนในพื้นที่เกือบทั้งหมดใช้ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิต แต่มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ถ่านที่เป็นวัตถุดิบสำคัญ เริ่มขาดแคลน อาจทำให้ต้นทุนการผลิตปรับตัวสูงขึ้นในอนาคต สำหรับด้านศักยภาพการพัฒนา กลุ่มสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนไปสู่รูปแบบอื่นๆ ที่ต้องการได้ เนื่องจากมีทักษะฝีมือด้านการตีเหล็กที่ได้สั่งสมกันมาเป็นทุนเดิม อีกทั้งจุดเด่นในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงอุปนิสัย

ที่มีความสามัคคีในหมู่คณะ และความภูมิใจ ในวัฒนธรรมของตน เป็นตัวส่งเสริมให้กลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น จากความตั้งใจของสมาชิก มีความยั่งยืนต่อไป

รุ่งทิพย์ ศูนย์ตรง (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแหลมकुณ หมู่ 5 อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ พบว่า กลุ่มมีรูปแบบการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการแบ่งหน้าที่ เช่น ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหวี่ยงุญิก ประชาสัมพันธ์ ฝ่ายจัดซื้อและจำหน่าย ฝ่ายผลิต ฝ่ายควบคุมตรวจสอบคุณภาพ และการตลาด การบริหารจัดการ กลุ่ม มีประธานเป็นผู้กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมให้แก่กลุ่มใหญ่และกิจกรรมกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม มีการผลิตโดยใช้แรงงานในครอบครัว และบางกลุ่มมีการจ้างแรงงานจากสมาชิกในกลุ่มของตนเอง สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพของกลุ่มอยู่ในระดับ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มมีการระดมหุ้น การจัดหางบประมาณจากหน่วยงานมาสนับสนุน การทำกิจกรรม มีการจัดสรรผลประโยชน์ (การปันผล) แก่สมาชิก การคิดต้นทุนการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ สินค้าอุปโภค-บริโภค บริการแก่สมาชิก สำหรับกระบวนการผลิตและเทคโนโลยี กลุ่มมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์หลายชนิด เช่น ปลาย่าง สมุนไพรขมิ้น น้ำพริกนรก ปลาย่างทรงเครื่อง และข้าวเกรียบ บางผลิตภัณฑ์มีการผลิตซ้ำซ้อนกัน จึงเป็นปัญหาอุปสรรคในการใช้ตลาดที่มีมาตรฐานอาหารและยา (อย.) การตัดราคากันเอง และปัญหาการจัดทำบัญชีสรุปลรายรับ รายจ่ายการทำกิจกรรม และมีข้อเสนอแนะเพื่อให้กลุ่มได้มีการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพการทำงาน ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การควบคุมการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาความรู้ การจัดทำบัญชี ก็จะทำให้เกิดกลุ่มเกิดความเชื่อมั่น การบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2536) ได้ศึกษาการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท พบว่า สาระที่น่าสนใจมีสองส่วน ส่วนแรกเป็นองค์ความรู้ 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ตัวแบบ TERMS (ย่อมาจาก T = Technology, E=Economic, R=Resource, M=Mental และ S=Socio-Cultural factors) 2) BAN (ย่อมาจาก B=Balance, A=Ability of Community Management Network) 3) PAR (ย่อมาจาก Participatory Action Research) 4) Functional Matrix และ 5) การพึ่งตนเองแบบพัฒนา ส่วนที่สองกระบวนการทางสังคม 3 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการ PAR อันเป็นการทำงานแบบสามประสาน 2) กระบวนการ BAN ซึ่งหมายถึงการสร้างสมดุล (B) การสร้างขีดความสามารถ (A) และการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูล (N) และ 3) การฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย

วิชากร เค่นเหมือนวงส์ (2543) ได้ศึกษาประชาคมชุมชน: พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง โดยใช้แนวคิดการพึ่งตนเองในระดับกลุ่ม กรณีการเป็นหมู่บ้านพึ่งตนเอง โดยมีชุมชน จัดการและสร้างกระบวนการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยการร่วมมือ การช่วยเหลือตนเองภายใต้การเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เป็นพลวัต และได้้นำแนวคิดประชาสังคมที่เข้มแข็ง มาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขของความเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ คุณธรรม มีวิสัยทัศน์ 2) แรงจูงใจของชาวบ้านที่ต้องการเข้าร่วมองค์กรของประชาชนหรือโครงการต่างๆ 3) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ทางชุมชนหาวิธีจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น 4) โครงสร้างทางสังคมและการเมือง คือ สถาบันของชุมชน (บ้าน โรงเรียน วัด) ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา มีความเป็นปึกแผ่น สามัคคีเข้มแข็งและมีระบบการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น 5) มีการจัดตั้งองค์กรหรือกลุ่ม และโครงการต่างๆ ขึ้นเพื่อการช่วยเหลือตนเอง 6) มีการสร้างจิตสำนึกในการทำงานสาธารณะและพร้อมที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งปัจจัยภายในทั้งหมดนี้ เมื่อได้มีการทำงานประสานเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเอกภาพและเกื้อหนุนกัน โดยอาศัยปัจจัยภายนอกที่เข้ามาในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรประชาชน ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกันเพื่อพึ่งตนเอง

วรณี แกมเกตุ (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองและครอบครัว และชุมชนชนบท พบว่า ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีรูปแบบกิจกรรมหลักที่ใช้ในการพัฒนา คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การเรียนรู้ตนเอง 3) การสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการพัฒนา 4) การแสวงหา แหล่งทุน เพื่อการพัฒนาการสร้างกลุ่ม เพื่อใช้กระบวนการกลุ่มสร้างคน 5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพและหาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ 6) มีกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน 7) การจัดระบบการบริหารหมู่บ้าน 8) การสร้างจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง และ 9) การขอรับการสนับสนุนจากภายนอก และจากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้นำชุมชนและบริบทของชุมชนที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชนโดยรวมมี 5 ตัวแปร คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวนผู้พึ่งพิงเฉลี่ยต่อครอบครัว จำนวนกลุ่มกิจกรรม/องค์กรที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องอยู่ในปัจจุบัน จำนวนผู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และสัดส่วนของหัวหน้าครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือค้าขาย

สุภัทร ขจรมาศบุญปี (2540) ได้ศึกษาแนวโน้มการพึ่งตนเองของชุมชนบทไทยใน 25 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2539 – 2563) สรุปได้ว่า รัฐบาลต้องมีนโยบายการพัฒนาชนบท โดยให้ชุมชนมีส่วน

ร่วมในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองมากขึ้น สนับสนุนภาคเอกชนให้การช่วยเหลือแก่ชนบทมากขึ้น จัดให้มีการพัฒนา แรงงานของคนชนบท กระจายอำนาจการปกครอง ไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เน้นการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท พร้อมทั้งมีการปฏิรูประบบราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท มีการปฏิรูประบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนจัดให้มีการบริการด้านสาธารณสุขแก่ชาวชนบทอย่างทั่วถึง สำหรับในส่วนของผู้มีพลชนต้องนำเสนอข่าวสารไปสู่ชาวชนบท และชาวชนบทต้องมีการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มากขึ้นเช่นกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
ระยอง ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด
ระยอง 195 กลุ่ม จำนวน 2,905 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
(simple random sampling) โดยใช้สูตรของ Yamane ที่มีความคลาดเคลื่อน 5 % โดยการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น 5%

$$\begin{aligned} n &= \frac{2,905}{1 + 2,905(0.05)^2} \\ &= 400 \end{aligned}$$

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

อำเภอ	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
เมืองระยอง	569	78
แกลง	891	123
บ้านฉาง	413	57
ปลวกแดง	204	28
บ้านฉาง	94	13
วังจันทร์	224	31
กิ่ง อ. เขาชะเมา	374	51
กิ่ง อ. นิคมพัฒนา	136	19
รวม	2,905	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย คำถาม 2 ลักษณะ คือคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด โดยรูปแบบของคำตอบจะเป็นแบบสำรวจรายการ แบบเติมคำในช่องว่างและแบบประมาณค่าของลิเคอร์ท (Likert scale) แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านเจตคติของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การหาความเที่ยงตรง โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.2.3 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ (pre-test) กับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย แล้วนำผลที่ได้ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับความรู้ และเจตคติ มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ใช้วิธีของครอนบาค - อัลฟา (Cronbach's alpha) โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีค่าความเชื่อมั่น = 0.78 และปรับปรุงแก้ไขในเรื่องสำนวนและภาษาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างตามช่วงเวลาที่นัดหมายระหว่างวันที่ 3 -31 มกราคม 2550 จนครบ 400 ราย คิดเป็น ร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการลงรหัสแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 สถิติพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะต่างๆ ของข้อมูล ประกอบด้วย

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสังคม เศรษฐกิจ และความรู้ความเข้าใจ ใช้สถิติค่าร้อยละ (percentage) เพื่อหาความถี่และการกระจายของข้อมูล

4.1.2 สถิติค่ามัธยเทศหรือค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) เพื่อหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลระดับอันตรภาค (interval scale) และระดับอัตราส่วน (ratio scale) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง เช่น ค่าเฉลี่ยของอายุ รายได้ จำนวนพื้นที่ จำนวนแรงงาน

4.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล เกณฑ์และความหมายที่ใช้

1) ระดับเจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
2	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างน้อย
3	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
4	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
5	คะแนน หมายถึง	เห็นด้วยมาก

แปลผลระดับค่าเฉลี่ยของช่วงคะแนนจากน้อยไปมาก

1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างน้อย
2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมาก

2) ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

0	คะแนน หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ
1	คะแนน หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
2	คะแนน หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
3	คะแนน หมายถึง	ปฏิบัติมาก

แปลผลระดับค่าเฉลี่ยของช่วงคะแนนจากน้อยไปมาก

0.00 – 0.75	หมายถึง	ไม่ดำเนินการ
0.76 – 1.50	หมายถึง	ดำเนินการน้อย
1.51 – 2.25	หมายถึง	ดำเนินการปานกลาง
2.26 – 3.00	หมายถึง	ดำเนินการมาก

4.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (regression analysis) ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นตัวแปรตาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ คือ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เจตคติต่อวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 54.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 45.5 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 38.7 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 31.5 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี ร้อยละ 17.3 มีอายุมากกว่า 60 ปี และมีเพียงร้อยละ 12.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุ 50.7 ปี

1.1.3 สถานภาพสมรส จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คือร้อยละ 84.5 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 11.5 มีสถานภาพโสดและ มีเพียงร้อยละ 4.0 เป็นหม้าย

1.1.4 การศึกษา จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 42.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 18.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 7.5 ไม่ได้ศึกษา ร้อยละ 7.0 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา /ปวส. เท่ากับจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีเพียงร้อยละ 1.5 จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 400							
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด	
เพศ							
ชาย	182	45.5					
หญิง	218	54.5					
อายุ (ปี)							
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	50	12.5	50.7	8.89	33	73	
41 – 50	155	38.7					
51 – 60	126	31.5					
มากกว่า 60	69	17.3					
สถานภาพสมรส							
โสด	46	11.5					
สมรส	338	84.5					
หม้าย/หย่าร้าง	16	4.0					
การศึกษา							
ไม่ได้ศึกษา	30	7.5					
ภาคบังคับ(ป.4/ป.6)	168	42.0					
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	74	18.5					
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	66	16.5					
อนุปริญญา/ปวส.	28	7.0					
ระดับปริญญาตรี	28	7.0					
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.5					

1.2 สถานภาพทางสังคม

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลสถานภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.2.1 สถานภาพในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 93.0 เป็นกรรมการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เหลือร้อยละ 7.0 เป็นสมาชิก

1.2.2 ตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คือร้อยละ 73.8 ไม่ตำแหน่งทางสังคม รองลงมาร้อยละ 14.0 เป็นผู้ใหญ่นบ้าน ร้อยละ 9.5 เป็นอบต. และร้อยละ 2.8 เป็นกำนัน

ตารางที่ 4.2 สถานภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 400		
สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
กรรมการ	372	93.0
สมาชิก	28	7.0
ตำแหน่งทางสังคม		
กำนัน	11	2.8
ผู้ใหญ่บ้าน	56	14.0
อบต.	38	9.5
ไม่มีตำแหน่งใด ๆ	295	73.8

1.3 การประกอบอาชีพ

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการประกอบอาชีพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.3.1 อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คือร้อยละ 63.5 มีอาชีพหลักในการทำสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น รองลงมาร้อยละ 20.8 มีอาชีพหลักทำไร่ ร้อยละ 7.0 ค้าขาย ร้อยละ 5.8 รับจ้าง และร้อยละ 3.0 ทำประมง

1.3.2 **อาชีพรอง** จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูล ร้อยละ 34.5 มีอาชีพรองค้าขาย ร้อยละ 31.8 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 12.0 รับจ้าง ร้อยละ 11.5 มีอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 9.3 ทำไร่ ร้อยละ 5.3 ทำประมง ร้อยละ 5.0 ทำนา และร้อยละ 3.8 เลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 400		
การประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น	254	63.5
ทำไร่	83	20.8
ทำประมง	12	3.0
ค้าขาย	28	7.0
รับจ้าง	23	5.8
อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
ทำไร่	37	9.3
ทำนา	20	5.0
ทำประมง	21	5.3
เลี้ยงสัตว์	15	3.8
ค้าขาย	138	34.5
รับจ้าง	48	12.0
อื่น ๆ	46	11.5
ไม่มีอาชีพรอง	127	31.8

1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.4.1 **จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด** จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูล ร้อยละ 45.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 34.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดระหว่าง 5-6 คน ร้อยละ 12.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด

น้อยกว่า 3 คน และร้อยละ 8.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดมากกว่า 6 คน โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด 4.30 คน

1.4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 69.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 26.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 2.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรระหว่าง 5-6 คน และร้อยละ 1.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรมากกว่า 6 คน โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร 2.28 คน

ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

n = 400						
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด			4.30	1.64	1	10
1 – 3	50	12.5				
3 – 4	181	45.3				
5 – 6	136	34.0				
มากกว่า 6	33	8.2				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดที่ช่วยทำการเกษตร			2.28	1.33	0	9
ไม่มี	12	3.0				
1 – 3	271	67.7				
3 – 4	101	25.3				
5 – 6	10	2.5				
มากกว่า 6	6	1.5				

1.5 รายได้ในครัวเรือน

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลรายได้ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.5.1 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 57.7 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 28.5 มีรายได้

เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 8.5 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท ที่เหลือร้อยละ 5.3 มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 1,000,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 309,555.00 บาท

1.5.2 รายได้จากภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลร้อยละ 46.6 มีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 40.0 มีรายได้จากภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 10.5 มีรายได้จากภาคการเกษตรระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท และร้อยละ 2.9 มีรายได้จากภาคการเกษตรมากกว่า 1,000,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ภาคการเกษตร 241,924.10 บาท

1.5.3 รายได้นอกภาคการเกษตร จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ คือร้อยละ 67.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 30.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 100,001 – 500,000 บาท ที่เหลือร้อยละ 2.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้นอกภาคการเกษตร 114,156.62 บาท

ตารางที่ 4.5 รายได้ในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

รายได้ในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (n = 400)			309,555.06	340,590.56	10,000	1,700,000
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	114	28.5				
100,001 – 500,000	231	57.7				
500,001 – 1,000,000	34	8.5				
มากกว่า 1,000,000	21	5.3				
รายได้จากภาคการเกษตร (n = 382)			241,924.10	293,495.70	10,000	1,200,000
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	178	46.6				
100,001 – 500,000	153	40.0				
500,001 – 1,000,000	40	10.5				
มากกว่า 1,000,000	11	2.9				

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายได้ในครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
รายได้นอกภาคการเกษตร (n = 249)			114,156.62	121,062.14	5,000	700,000
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	168	67.5				
100,001 – 500,000	76	30.5				
500,001 – 1,000,000	5	2.0				

1.6 พื้นที่ทำการเกษตร จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูล ร้อยละ 31.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 40 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 29.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 21.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 9.8 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 21 - 30 ไร่ ที่เหลือร้อยละ 8.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 31 - 40 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่ทำการเกษตร 35.02 ไร่

ตารางที่ 4.6 พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

พื้นที่ทางการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
พื้นที่ทำการเกษตร			35.02	36.33	0.5	200
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	114	29.4				
11 – 20	84	21.6				
21 – 30	38	9.8				
31 – 40	31	8.0				
มากกว่า 40	121	31.2				

1.7 การกู้ยืมเงิน

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลการกู้ยืมเงินของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1.7.1 การกู้ยืมเงิน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ให้ข้อมูล ร้อยละ 52.5 มีการกู้ยืมเงิน ในขณะที่ร้อยละ 47.5 ไม่มีการกู้ยืมเงิน

1.7.2 จำนวนเงินที่กู้ยืม จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 40.5 กู้เงินมากกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 31.9 กู้เงินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 12.9 กู้เงินระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 7.6 กู้เงินระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท และ ร้อยละ 7.1 กู้เงินระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการกู้เงิน 359,095.24 บาท

1.7.3 แหล่งกู้เงิน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 72.9 กู้เงินจาก ธกส. รองลงมา ร้อยละ 14.3 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 10.0 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ที่เหลือร้อยละ 2.8 กู้เงินจากแหล่งอื่น ๆ

ตารางที่ 4.7 พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

การกู้ยืมเงิน	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด
การกู้ยืมเงิน (n = 400)						
กู้	210	52.5				
ไม่กู้	190	47.5				
จำนวนเงินที่กู้ (n = 210)			359,095.24	479,667.59	20,000	2,000,000
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	67	31.9				
50,001 – 100,000 บาท	27	12.9				
100,001 – 150,000 บาท	16	7.6				
150,001 – 200,000 บาท	15	7.1				
มากกว่า 200,000 บาท	85	40.5				
แหล่งกู้เงิน (n = 210)						
ธกส.	153	72.9				
สหกรณ์การเกษตร	30	14.3				
กองทุนหมู่บ้าน	21	10.0				
อื่น ๆ	6	2.8				

1.8 ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษาระดับความถี่ในการรับรู้ข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรับรู้ข่าวสารประจำ/บ่อย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.0 จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ รองลงมา ร้อยละ 53.8 จากรายการโทรทัศน์ ร้อยละ 40.5 จากเอกสารเผยแพร่ ร้อยละ 38.5 จากเพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น เท่ากับ จากหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 34.3 จากการอบรม / คูงาน ร้อยละ 19.0 จากรายการวิทยุ และร้อยละ 9.8 จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน ส่วนที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเลยพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 44.0 ไม่เคยรับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน ร้อยละ 33.8 จากรายการวิทยุ ร้อยละ 29.3 จากหนังสือพิมพ์ ในขณะที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ ไม่มี

ตารางที่ 4.8 ระดับความถี่ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ / วิสาหกิจชุมชน

n = 400

แหล่ง วิธีการ	ระดับความรู้ที่ได้รับ					
	ประจำ/บ่อย		นาน ๆ ครั้ง		ไม่เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น	155	38.8	211	52.8	34	8.4
2. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	348	87.0	52	13.0	-	-
3. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน	39	9.8	185	46.2	176	44.0
4. รายการวิทยุ	76	19.0	189	47.2	135	33.8
5. รายการโทรทัศน์	215	53.8	132	33.0	53	13.2
6. เอกสารเผยแพร่	162	40.5	194	48.5	44	11.0
7. หนังสือพิมพ์	154	38.5	129	32.3	117	29.3
8. การอบรม / คูงาน	137	34.3	223	55.8	40	10.0

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.1 ระดับความรู้อย่างถูกต้องของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

จากตาราง 4.9 ผลการศึกษาพบว่าระดับความรู้ของสมาชิกทั้งหมด มีความรู้ในเรื่องจำนวนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและความหมายของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 98.8 มีความรู้ในเรื่องสิทธิ์ของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตามพรบ.วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 98.5 มีความรู้ในเรื่องความหมายของกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 95.8 มีความรู้ในเรื่องการต่ออายุวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ร้อยละ 94.5 มีความรู้ในเรื่องการให้ผู้ใช้มีความรู้ความสามารถร่วมดำเนินการ ร้อยละ 88.8 มีความรู้ในเรื่องการเปิดดำเนินการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 81.8 มีความรู้ในเรื่องคณะบุคคลที่จะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 80.2 มีความรู้ในเรื่องสถานที่ยื่นขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและร้อยละ 73.5 มีความรู้ในเรื่องการจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.9 ความรู้อย่างถูกต้องของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 400

รายการคำถาม	ผู้ตอบถูก	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน	400	100.0
2. คณะบุคคลที่จะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคล เท่านั้น	327	81.8
3. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน	394	98.5
4. การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชนรวมกันเท่าไรก็ได้	294	73.5
5. การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคล ภายนอกซึ่งวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้ความช่วยเหลือหรือทำประโยชน์อื่นใดมาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้	378	94.5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 400

รายการคำถาม	ผู้ตอบถูก	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
6. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจัดให้ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548	395	98.8
7. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนหมายถึงผู้ประกอบการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน	400	100.0
8. สถานที่ขึ้นแบบของจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น	321	80.2
9. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน	382	95.5
10. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียน สามารถเพิกถอนได้	355	88.8

2.2 ระดับคะแนนความรู้

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษาพบว่าระดับคะแนนความรู้ของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 45.5 มีความรู้ 8 คะแนนหรือตอบถูก 8 ข้อ ร้อยละ 27.5 ตอบถูก 7 คะแนน ร้อยละ 15.5 ตอบถูก 9 คะแนน และ ร้อยละ 5.8 ตอบถูก 10 คะแนน และ 6 คะแนนเท่ากัน โดยเฉลี่ยแล้วสมาชิกตอบถูก 7.88 คะแนน

ตารางที่ 4.10 การจัดระดับคะแนนความรู้ของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ	n = 400			
			\bar{X}	SD	ต่ำสุด	สูงสุด
			7.88	.936	6	10
6 คะแนน	23	5.8				
7 คะแนน	110	27.5				
8 คะแนน	182	45.5				
9 คะแนน	62	15.5				
10 คะแนน	23	5.8				

ตอนที่ 3 เจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4.11 ระดับเจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่าง ๆ จัดเป็น 2 ด้าน คือ

3.1 ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับเจตคติ เห็นด้วยมากใน 3 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชน ได้มาจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกัน คะแนนเฉลี่ย 4.29 คะแนน 2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการใฝ่หาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงาน คะแนนเฉลี่ย 4.26 คะแนน และ 3) การรวมกลุ่มดำเนินการวิสาหกิจชุมชนทำให้คนในชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คะแนนเฉลี่ย 4.23 คะแนน เห็นด้วยค่อนข้างมาก 2 ประเด็น คือ การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนทำให้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น คะแนนเฉลี่ย 4.16 คะแนน และ 2) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง การแบ่งหน้าที่ กฎระเบียบข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 4.07 คะแนน

จากผลการศึกษารูปได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีเจตคติต่อด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยค่อนข้างมากคะแนนเฉลี่ย 4.20

3.2 ด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับเจตคติ เห็นด้วยมากใน 4 ประเด็น คือ 1) วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน คะแนนเฉลี่ย 4.37 คะแนน 2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพสินค้า บริการให้ตรง

ตามความต้องการของลูกค้าคะแนนเฉลี่ย 4.34 คะแนน 3) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ คะแนนเฉลี่ย 4.32 คะแนน และ 4) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความเชื่อมโยงหรือเครือข่ายในการผลิตและจำหน่ายสินค้า คะแนนเฉลี่ย 4.26 คะแนน และเห็นด้วยค่อนข้างมากในประเด็นการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชน คะแนนเฉลี่ย 3.92 คะแนน

จากผลการศึกษารูปได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีเจตคติต่อด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเห็นด้วยมากคะแนนเฉลี่ย 4.24

จากผลการศึกษารูปได้ว่าสมาชิกมีเจตคติต่อวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมเห็นด้วยมากคะแนนเฉลี่ย 4.22 คะแนน

ตารางที่ 4.11 ระดับเจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับเจตคติ	ลำดับ
1. ด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	4.20		เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	
1) การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนทำให้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น	4.16	1.057	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	4
2) การรวมกลุ่มดำเนินการวิสาหกิจชุมชนทำให้คนในชุมชนร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.23	0.805	เห็นด้วยมาก	3
3) การพัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนได้มาจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกัน	4.29	0.668	เห็นด้วยมาก	1
4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง การแบ่งหน้าที่ กฎระเบียบ ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน	4.07	0.785	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	5
5. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการใฝ่หาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงาน	4.26	0.737	เห็นด้วยมาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	X	S.D.	ระดับเจตคติ	ลำดับ
2. ด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	4.24		เห็นด้วยมาก	
1) วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า/การบริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน	4.37	0.632	เห็นด้วยมาก	1
2) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชน	3.92	0.929	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	5
3) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความเชื่อมโยงหรือเครือข่ายในการผลิตและจำหน่ายสินค้า	4.26	0.754	เห็นด้วยมาก	4
4) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้	4.32	0.866	เห็นด้วยมาก	3
5) การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพสินค้า บริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า	4.34	0.693	เห็นด้วยมาก	2
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.22		เห็นด้วยมาก	

ตอนที่ 4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4.12 ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่าง ๆ แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน 2) ด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ 3) ด้านการผลิตและรายได้ 4) ด้านการทำแผน 5) ด้านการบริหารจัดการ และ 6) ด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

4.1 ด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับปานกลางทั้ง 6 ประเด็น คือ 1) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.23 คะแนน 2) การนำปัญหาในการดำเนินงานมาแก้ไข คะแนนเฉลี่ย 2.15 คะแนน 3) การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.12 คะแนน

4) การจัดทำแผนปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.07 คะแนน 5) การปฏิบัติตามแผนวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำไว้ คะแนนเฉลี่ย 2.00 คะแนน และ 6) การทบทวนผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 1.99 คะแนน

จากผลการศึกษารูปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.09

4.2 ด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับมากใน 6 ประเด็น คือ 1) . การแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.37 คะแนน 2) การควบคุมระบบการผลิตเพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือมีการวางแผนทางในการปรับปรุงพัฒนาคะแนนเฉลี่ย 2.35 คะแนน 3) การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้า/บริการที่มีคุณภาพ มีความสม่ำเสมอ คะแนนเฉลี่ย 2.34 คะแนน 4) การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.33 คะแนน 5) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย คะแนนเฉลี่ย 2.30 คะแนน และ 6) การสร้างขวัญและกำลังใจความพึงพอใจและแรงจูงใจแก่สมาชิก คะแนนเฉลี่ย 2.29 คะแนน และดำเนินการระดับปานกลาง ใน 7 ประเด็น คือ 1) การจัดการสินค้าให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกชุมชน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน คะแนนเฉลี่ย 2.25 คะแนน 2) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด คะแนนเฉลี่ย 2.22 คะแนน 3) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.13 คะแนน 4) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.08 คะแนน 5) การควบคุมและการปรับแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.03 คะแนน 6) การถ่ายทอดแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.02 คะแนน และ 7) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก คะแนนเฉลี่ย 1.85 คะแนน

จากผลการศึกษารูปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.20

4.3 ด้านการผลิตและรายได้ จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับมากใน 2 ประเด็น คือ 1) การดำเนินงานโดยการรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ และปลอดภัย คะแนนเฉลี่ย 2.55 คะแนน และ 2) การกำหนดเป้าหมายจำนวนการผลิต/บริการ การลงทุน/รายจ่าย รายได้ คะแนนเฉลี่ย 2.42 คะแนน และดำเนินงานระดับปานกลาง ใน 2 ประเด็น คือ 1) การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ คะแนนเฉลี่ย 2.16 คะแนน และ 2) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน คะแนนเฉลี่ย 1.99 คะแนน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้ระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.27

4.4 ด้านการทำแผน จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับมากใน 1 ประเด็น คือการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.35 คะแนน และดำเนินงานระดับปานกลางใน 4 ประเด็น คือ 1) การทำแผนการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.15 คะแนน 2) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกเครือข่ายและบุคคลภายนอก คะแนนเฉลี่ย 2.12 คะแนน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.08 คะแนน และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 1.96 คะแนน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการทำแผน ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.13

4.5 ด้านการบริหารจัดการ จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับมากใน 4 ประเด็น คือ 1) การจัดบันทึกการเงิน / การทำบัญชี คะแนนเฉลี่ย 2.48 คะแนน 2) การรับรู้/ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่น ๆ กับสมาชิกทุกคน คะแนนเฉลี่ย 2.41 คะแนน 3) การบริหารจัดการทุนของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.28 คะแนน และดำเนินงานระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน คะแนนเฉลี่ย 2.15 คะแนน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.33

4.6 ด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานระดับมากทั้ง 2 ประเด็น คือ 1) การดำเนินงานโดยรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม คะแนนเฉลี่ย 2.53 คะแนน และ 2) การกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพของชีวิตและสังคม สิ่งแวดล้อม ที่ดี คะแนนเฉลี่ย 2.52 คะแนน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.52

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.21 คะแนน

ตารางที่ 4.12 ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	ลำดับ
1. ด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน	2.09		ปานกลาง	
1) การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน	2.12	.691	ปานกลาง	3
2) การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน	2.23	.709	ปานกลาง	1
3) การทบทวนผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	1.99	.617	ปานกลาง	6
4) การนำปัญหาในการดำเนินงานมาแก้ไข	2.15	.655	ปานกลาง	2
5) การจัดทำแผนปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน	2.07	.688	ปานกลาง	4
6) การปฏิบัติตามแผนวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำไว้	2.00	.649	ปานกลาง	5
2. ด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่	2.10		ปานกลาง	
1) การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ของวิสาหกิจชุมชน	2.13	.609	ปานกลาง	9
2) การถ่ายทอดแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	2.02	.697	ปานกลาง	12
3) การควบคุมและการปรับแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	2.03	.644	ปานกลาง	11
4) การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย	2.30	.692	มาก	5
5) การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด	2.22	.812	ปานกลาง	8
6) การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	2.33	.619	มาก	4
7) การแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	2.37	.658	มาก	1
8) การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	2.08	.811	ปานกลาง	10

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	ลำดับ
9) การสร้างขวัญและกำลังใจความพึงพอใจและ แรงงใจแก่สมาชิก	2.29	.693	มาก	6
10) การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก	1.85	.846	ปานกลาง	13
11) การจัดการสินค้าให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งภายใน และภายนอกชุมชน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน	2.25	.637	ปานกลาง	7
12) การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้า/บริการที่มี คุณภาพ มีความสม่ำเสมอ	2.34	.700	มาก	3
13) การควบคุมระบบการผลิตเพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือมีการวางแผนทางในการปรับปรุงพัฒนา	2.35	.730	มาก	2
3. ด้านการผลิตและรายได้	2.27		มาก	
1) การดำเนินงานโดยการรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มี คุณภาพ และปลอดภัย	2.55	.692	มาก	1
2) การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์/การบริจาค เพื่อสาธารณะ	2.16	.772	ปานกลาง	3
3) การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน	1.99	.969	ปานกลาง	4
4) การกำหนดเป้าหมายจำนวนการผลิต/บริการ การลงทุน/รายจ่าย รายได้	2.42	.629	มาก	2
4. ด้านการทำแผน	2.13		ปานกลาง	
1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ทำแผนการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	2.08	.718	ปานกลาง	4
2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	1.96	.726	ปานกลาง	5
3) การทำแผนการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน	2.15	.665	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็น	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	ลำดับ
4) การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	2.35	.623	มาก	1
5) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ สมาชิกเครือข่ายและบุคคลภายนอก	2.12	.603	ปานกลาง	3
5. ด้านการบริหารจัดการ	2.33		มาก	
1) การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของ วิสาหกิจชุมชน	2.15	.635	ปานกลาง	4
2) การจัดบันทึกการเงิน / การทำบัญชี	2.48	.668	มาก	1
3) การรับรู้/ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและ ข้อมูลอื่น ๆ กับสมาชิกทุกคน	2.41	.658	มาก	2
4) การบริหารจัดการทุนของวิสาหกิจชุมชน	2.28	.602	มาก	3
6. ด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม	2.52		มาก	
1) การดำเนินงานโดยรับผิดชอบต่อสาธารณะ ใน ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม	2.53	.579	มาก	1
2) การกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสินค้า/ บริการ คุณภาพของชีวิตและสังคม สิ่งแวดล้อม ที่ดี	2.52	.596	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.21		ปานกลาง	

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.1 ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษา พบว่าปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ดังนี้
 ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 22.2 ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน ร้อยละ 18.7 วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอ และร้อยละ 6.2 ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน
 ด้านการตลาด พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 22.7 ขาดตลาดรองรับผลผลิต
 ด้านความรู้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 25.5 ขาดความรู้ในเรื่องการตลาด
 ตารางที่ 4.13 ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 400

ปัญหาอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการผลิต		
- ขาดเงินทุน	89	22.2
- วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอ	75	18.7
- ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน	25	6.2
2. ด้านการตลาด		
- ขาดตลาดรองรับผลผลิต	91	22.7
3. ด้านความรู้		
- ขาดความรู้ในเรื่องการตลาด	102	25.5

5.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน รวม 5 ประเด็น โดยสมาชิกร้อยละ 28.2 เสนอให้ควรมีการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนตลอดจนสินค้าโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 26.7 ควรสนับสนุนความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการต่อยอด ร้อยละ 24.2 ควรสนับสนุนข้อมูลการกู้ยืมเงิน / แหล่งเงินเพื่อการกู้ยืมเพื่อใช้ในการดำเนินงานและขยายกิจการ ร้อยละ 18.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีการผลิตวัตถุดิบการเกษตร เช่น สบู่ดำ ฯลฯ และร้อยละ 6.2 เสนอให้ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

n = 400

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์	25	6.2
2. ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีการผลิตวัตถุดิบการเกษตร เช่น สบู่ดำ ฯลฯ	75	18.7
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนตลอดจนสินค้า โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น	113	28.2
4. ควรสนับสนุนข้อมูลการกู้ยืมเงิน / แหล่งเงินเพื่อการกู้ยืม เพื่อใช้ในการดำเนินงานและขยายกิจการ	97	24.2
5. ควรสนับสนุนความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการต่อยอด	107	26.7

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ การใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามตัวหนึ่งกับตัวแปรอิสระหลายตัว เพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ 7 ตัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และเจตคติ

สำหรับตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพได้กำหนดเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

- 1 = ต่ำกว่าภาคบังคับ
- 2 = ภาคบังคับ
- 3 = มัธยมศึกษาตอนต้น
- 4 = มัธยมศึกษาตอนปลาย / ป.วช.
- 5 = อนุปริญญา / ป.วส.
- 6 = ปริญญาตรี
- 7 = สูงกว่าปริญญาตรี

สำหรับตัวแปรตามคือ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนได้แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- 1 - ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน
- 2 - การบริหารงานและการแบ่งหน้าที่
- 3 - การผลิตและรายได้
- 4 - การทำแผน
- 5 - การบริหารจัดการ
- 6 - สาธารณะและสิ่งแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระจำนวน 8 ตัว ที่นำเข้าสู่สมการถดถอยคำนวณโดยใช้วิธี Enter มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน) ถึงร้อยละ 27.5 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 3 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และเจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน และเจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานรายละเอียดแสดงในตาราง 4.15

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงาน

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig t
1. อายุ	-.045	-.983	.326
2. ระดับการศึกษา	.039	.828	.408
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.070	1.441	.105
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.248	-5.446	.000*
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.049	.983	.326
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	.156	3.062	.002*
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	.368	5.562	.000*
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	-.070	-1.139	.256

$R = 0.275$, $SEE = 0.47025$, $F = 17.978$, $Sig\ of\ F = .000$

* ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6.2 การดำเนินงานด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่

การวิเคราะห์ถดถอยพบ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่) ถึงร้อยละ 15.7 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 6 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่ ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และเจตคติด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับ การดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig t
1. อายุ	-.108	-2.172	.031*
2. ระดับการศึกษา	-.150	-2.928	.004*
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.120	2.285	.023*
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.109	-2.225	.027*
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.132	2.467	.014*
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	-.053	.976	.330
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	-.027	-.381	.704
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน	.255	3.852	.000*

R = 0.157 , SEE = 0.49722 , F = 8.849 , Sig of F = .000

*ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6.3 การดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้

การวิเคราะห์ถดถอยพบพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้) ถึงร้อยละ 36.2 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 4 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุและเจตคติด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้ ส่วนระดับการศึกษาและเจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการผลิตและรายได้

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig
1. อายุ	.172	3.929	.000*
2. ระดับการศึกษา	-.215	-4.735	.000*
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.073	1.595	.112
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.018	-.415	.679
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.057	1.225	.221
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	.046	.935	.350
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	-.277	-4.397	.000*
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน	.569	9.819	.000*

$R = 0.362$, $SEE = 0.51348$, $F = 26.465$, $Sig\ of\ F = .000$

*ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6.4 การดำเนินงานด้านการทำแผน

การวิเคราะห์ถดถอยพบ ว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านการทำแผน) ถึงร้อยละ 15.4 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ เจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำเนินงานด้านการทำแผน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการทำแผน

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig T
1. อายุ	.001	.011	.991
2. ระดับการศึกษา	-.048	-.932	.351
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.009	.180	.857
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.090	-1.821	.069
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.045	.836	.403
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	.097	1.773	.077
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	.290	4.061	.000*
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน	.027	.106	.685

$R = 0.154$, $SEE = 0.52971$, $F = 8.594$, $Sig\ of\ F = .000$

*ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6.5 การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ถดถอยพบพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ) ถึงร้อยละ 23.1 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 5 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ส่วนระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารจัดการ

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig t
1. อายุ	.132	2.796	.005*
2. ระดับการศึกษา	-.050	-1.020	.038*
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.075	1.498	.135
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.334	-7.107	.000*
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.247	4.835	.000*
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	.105	2.013	.045*
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	.018	.268	.789
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน	.069	1.084	.279

R = 0.231 , SEE = 0.45052 , F = 14.218 , Sig of F = .000

*ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

6.6 การดำเนินงานด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ถดถอยพบว่ามีตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การดำเนินงานด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม) ถึงร้อยละ 26.4 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว มีตัวแปร 6 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนและเจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม ส่วนพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดและเจตคติด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์การถดถอยการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

ชนิดของปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของปัจจัย Beta	ค่า t	ระดับนัยสำคัญของ Sig t
1. อายุ	-.098	-2.106	.036*
2. ระดับการศึกษา	-.169	-3.509	.001*
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.005	.110	.912
4. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-.138	-3.002	.003*
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	.124	2.479	.014*
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	-.056	-1.101	.272
7. เจตคติด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน	-.260	-3.907	.000*
8. เจตคติด้านผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน	.565	9.121	.000*

R = 0.264 , SEE = 0.46266 , F = 17.004 , Sig of F = .000

*ตัวแปรอิสระและตัวแปรความมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 2) ศึกษาความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 3) เพื่อศึกษาเจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 4) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง และ 5) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป้าหมาย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง 195 กลุ่ม จำนวน 2,905 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่มีความคลาดเคลื่อน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ราย สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วย คำถาม 2 ลักษณะ คือคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด โดยรูปแบบของคำตอบจะเป็นแบบสำรวจรายการ แบบเติมคำในช่องว่าง และแบบประมาณค่าของลิเคอร์ท (Likert scale) แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน มีค่าความเชื่อมั่น 0.78 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (arithmatic mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นอกจากนี้ใช้สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลด้านสังคมที่เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาภาคบังคับ มีสถานภาพเป็นกรรมการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีอาชีพหลักในการทำสวนไม้ผล/ไม้ยืนต้น มีอาชีพรองค้าขาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.30 คน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตร 2.28 คน มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 309,555.00 บาท โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 241,924.10 บาท มีรายได้นอกภาคเฉลี่ย 114,156.62 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 35.02 ไร่ ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงิน โดยเฉลี่ยมีการกู้เงิน 359,095.24 บาท และกู้เงินจาก ธกส. มีการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน จากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นประจำ/บ่อย

1.3.2 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถตอบคำถามถูกต้อง เฉลี่ย 7.8 ข้อ จาก 10 ข้อ โดยประเด็นที่สมาชิกทั้งหมดตอบถูกคือจำนวนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและความหมายของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือ สิทธิของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตาม พรบ. วิสาหกิจชุมชน และความหมายของกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 95.8 มีความรู้ในเรื่องการต่ออายุวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย

1.3.3 ข้อมูลด้านเจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระดับเจตคติของสมาชิกต่อวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมเห็นด้วยมาก โดยมีค่าคะแนนสูงสุด ในประเด็นวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า/ การบริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน รองลงมาคือ ประเด็นการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพสินค้า บริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า

1.3.4 ข้อมูลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ดำเนินการระดับมากที่สุดคือการดำเนินงาน โดยการรับผิดชอบต่อกู้ยืมเงิน สินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ และปลอดภัย รองลงมาคือ การดำเนินงาน โดยรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ประเด็นที่ดำเนินการน้อยที่สุดคือการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก

1.3.5 สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน คือ

1) ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน วัตถุดิบในการผลิตไม่เพียงพอ และขาดอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

2) ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ขาดตลาดรองรับผลผลิต

3) ปัญหาด้านความรู้ ได้แก่ ขาดความรู้ในเรื่องการตลาด

สำหรับข้อเสนอแนะมีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนตลอดจนสินค้าโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ควรสนับสนุนความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการต่อยอด ควรสนับสนุนข้อมูลการกู้ยืมเงิน/แหล่งเงินเพื่อการกู้ยืมเพื่อใช้ในการดำเนินงานและขยายกิจการ ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีการผลิตวัตถุดิบการเกษตร เช่น สบู่ดำ ฯลฯ และ เสนอให้มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง ซึ่งผลการวิจัยเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่มีต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นตัวแปรตาม สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50.7 ปี มีอาชีพทำสวนไม้ผล จะเห็นได้ว่าสมาชิกมีอายุค่อนข้างสูงเนื่องจากจังหวัดระยองเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในวัยทำงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและการบริการมากกว่า จึงทำให้คนที่มีอายุสูง และเป็นเกษตรกรที่ใช้เวลาว่างจากการทำสวนรวมตัวกันเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรศรี ยงค์ประพันธ์ (2547) ที่พบว่าวิสาหกิจชุมชนทำให้ชุมชนมีงานทำทั้งปีโดยไม่ต้องไปทำงานที่อื่น จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า

2.1.1 อายุ มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ คือ เมื่อสมาชิกมีอายุมากขึ้นการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการจะมีมากตามไปด้วยและอายุมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ ด้านการผลิตและรายได้ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ระดับความต้องการ มีความสัมพันธ์ในตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่ ด้านการผลิตและรายได้การบริหารจัดการและด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

2.1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่

2.1.4 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายดำเนินงานด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ ด้านการบริหารจัดการและด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

2.1.5 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด มีความสัมพันธ์ทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและแบ่งหน้าที่ ด้านการบริหารจัดการและด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

2.2 ความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ในเรื่องการดำเนินงานเป็นอย่างดี โดยตอบคำถามถูกมากกว่า ร้อยละ 80 มีเพียงเรื่องของการจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเท่านั้นที่ตอบถูกต่ำกว่า ร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเพิ่งจะเริ่มดำเนินการ จึงดำเนินการในส่วนของตนเองยังไม่ได้คิดหรือมองไปถึงการดำเนินงานในเรื่องของเครือข่าย จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจวิสาหกิจชุมชน กับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานและด้านการบริหารจัดการ แสดงว่าเมื่อมีความรู้มากขึ้น การดำเนินงานในด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานและบริหารจัดการจะมากขึ้นไปด้วย

2.3 เจตคติของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีเจตคติเห็นด้วยมากในเกือบทุกประเด็น มีเพียงเรื่องการใช้แผนแม่บทชุมชนเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเท่านั้นที่มีคะแนนเจตคติน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของแผนแม่บทชุมชนอย่างจริงจัง จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ กับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า

2.3.1 เจตคติด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานและด้านการทำแผนแต่มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการดำเนินงานด้านการผลิตและรายได้ และด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

2.3.2 เจตคติด้านผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการดำเนินงานด้านการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ด้านการผลิตและรายได้ และด้านสาธารณะและสิ่งแวดล้อม

2.4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการดำเนินงานค่อนข้างสูงเกือบทุกประเด็น มีเพียงเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงาน การทบทวนผลการดำเนินงาน และการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน ที่มีคะแนนเฉลี่ยในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ ซึ่งเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานสอดคล้องกับเจตคติของสมาชิก ส่วนในเรื่องของการทบทวนผลการดำเนินงาน และการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน อาจเนื่องมาจากวิสาหกิจชุมชนเพิ่งจะเริ่มดำเนินการจึงยังมีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวน้อยอยู่

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในเรื่องของการขาดตลาดรองรับผลผลิตและขาดความรู้เรื่องตลาด ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสมาชิกในเรื่องการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนและเรื่องของการรู้เพื่อต่อยอดการดำเนินงาน เนื่องจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเป็นงานด้านธุรกิจและการบริการ ซึ่งเป็นงานใหม่สำหรับสมาชิกที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรจึงจำเป็นต้องการความรู้ในเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเรื่องดังกล่าว ดังนี้

3.1.1 กรมส่งเสริมการเกษตรควรเน้นการเสริมสร้างความรู้ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญให้มีความรู้ความชำนาญ มีความเข้าใจ เสียสละ และมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน โดยจัดทำโครงการร่วมกับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เป็นระยะเพื่อสร้างอุดมการณ์ของบุคลากรให้เป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น

3.1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิชาการเกษตรควรนำประเด็นที่สมาชิกมีคะแนนความรู้ เจตคติ และการดำเนินงาน ที่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเรื่องของการจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ใช้แผนแม่บทชุมชนเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงาน การทบทวนผลการดำเนินงาน และการจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน มาพิจารณาวางแผนให้ความรู้หรือทำความเข้าใจแก่สมาชิก ให้สมาชิกเห็นความสำคัญเพื่อให้การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนบรรลุเป้าหมายในการสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนต่อไป

3.1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิชาการเกษตรควรจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการให้ครอบคลุมครบถ้วนและต้องนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นเพื่อแก้ไขปัญหาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องจุดแข็งของผู้นำกลุ่ม/องค์กรวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นข้อได้เปรียบในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

3.2.2 ควรมีการวิจัยในเรื่องการดำเนินกิจการร่วมกันในเรื่องการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

3.3.3 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จและวิสาหกิจชุมชนที่ล้มเหลวว่ามีปัจจัยอะไรที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร(2548) “วิสาหกิจชุมชน” (อัคราเสนา)
- กลมรัตน์ กล้าสุวรรณ (2527) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) *ธุรกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้* กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) *ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- พรศรี ยงค์ประพันธ์ (2547) “วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งพาตนเอง : กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร*
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์(2540) *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พีรพงษ์ ปรามบุญ (2547) “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตีเหล็กบ้านฝ้ายมูล อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน” รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เมธี พะยอมมงคล (2544) *เศรษฐกิจชุมชน : ทางเลือกเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน* เชียงใหม่ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- รุ่งทิพย์ ศูนย์ตรง (2546) “รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรแลมคูณ หมู่ 5 อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิษฐ์ กรมส่งเสริมการเกษตร” (อัคราเสนา)
- วรรณิ แกมเกตุ (2547) “การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสามารถในการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนชนบท” *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย* 17,1 (มกราคม – เมษายน 2547) : 18 -20
- วิจิต นันทสุวรรณ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) *ขบวนการชุมชนใหม่* กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- วิชากร เค้นเหมือนวงศ์ (2543) “ประชาคมชุมชน : พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเพื่อพึ่งตนเอง” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง*
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527) *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์

- สงวน สุทธิเลิศอรุณ จรัส คิวังสุวรรณ และ ธิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522) *จิตวิทยาสังคม*.
กรุงเทพมหานคร ชัยศิริการพิมพ์
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2536) *การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจใน
ชนบท* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์
- สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) *วิสาหกิจชุมชนคืออะไร* กรุงเทพมหานคร
สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2538) *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536) *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 8* กรุงเทพมหานคร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุรวี วงษ์ไผ่ (2546) “การดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาบทบาทกลุ่มทอผ้าบ้านป่าแดง
ตำบลหนองพะยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ
เชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เสรี พงศ์พิศ (2546) *แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย 2546
- เสรี พงศ์พิศ (2547) *ร้อยคำที่ควรรู้* กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2544) *วิสาหกิจชุมชน : แผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่างร่าง
พระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์*
- สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง (2550) “รายงานผลการดำเนินงาน ปี 2549” (อัดสำเนา)
- สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ
ชุมชน พ.ศ. 2548* กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์
- Best, J.W. (1977) *Research in Education*. New Jersey. Prentice Hall
- Oskamp, S. (1977) *Attitude and Opinion*. New Jersey. Prentice-Hall
- Remmer, H.H. (1954) *Introduction to Opinion and Attitude Measurement*. New York :Harper
and Brothers Publisher
- Yamane, Taro (1973) *Statistics : An Introductory Analysis* (3rd Ed.) New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง

.....

คำชี้แจง

ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง (...) หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์ตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1. เพศ		A1
(...) 1. ชาย	(...) 2. หญิง	
2. อายุ	ปี	A2
3. สถานภาพสมรส		A3
(...) 1. โสด	(...) 2. สมรส	(...) 3. หม้าย/หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา		A4
(...) 1. ต่ำกว่าภาคบังคับ (ป. 4/ป.6)	(...) 2. จบการศึกษาภาคบังคับ	
(...) 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	(...) 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย /ป.วช.	
(...) 5. อนุปริญญา / ป.วส.	(...) 6. ปริญญาตรี	
(...) 7. สูงกว่าปริญญาตรี		
5. สถานภาพในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน		A5
(...) 1. กรรมการ	(...) 2. สมาชิก	
6. ฐานะทางสังคมหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น		A6
(...) 1. กำนัน	(...) 2. ผู้ใหญ่บ้าน	
(...) 3. อบต.	(...) 4. อบจ.	
(...) 5. อื่น ๆ ระบุ.....		
(...) 6. ไม่มีตำแหน่งใดๆ		

7. อาชีพหลัก		A7
(...) 1.ทำสวน ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	(...) 2. ทำไร่	(...) 3.ทำนา
(...) 4. ประมง	(...) 5.เลี้ยงสัตว์	(...) 6. ค้าขาย
(...) 7. รับจ้าง	(...) 8. อื่นๆ (ระบุ)	
8. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
(...) 8.1 ทำสวน ไม้ผล/ไม้ยืนต้น		A8.1
(...) 2. ทำไร่		A8.2
(...) 3.ทำนา		A8.3
(...) 4. ประมง		A8.4
(...) 5.เลี้ยงสัตว์		A8.5
(...) 6. ค้าขาย		A8.6
(...) 7. รับจ้าง		A8.7
(...) 8. อื่นๆ (ระบุ)		A8.8
(...) 9. ไม่มีอาชีพรอง		A8.9
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน		A9
10. จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรในครัวเรือน.....คน		A10
11. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	บาท/ปี	A11
11.1 ในภาคการเกษตร	บาท/ปี	A11.1
11.2 นอกภาคการเกษตร	บาท/ปี	A11.2
12. พื้นที่ทำการเกษตร ทั้งหมด	ไร่	A12
13. ในปีที่ผ่านมา มีการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการดำเนินการเกษตรหรือไม่		A13
(...) 1. ไม่กู้เงิน		
(...) 2. กู้เงิน		
จำนวน.....บาท		A13A
แหล่งเงินกู้.....		A13B

14. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ/วิสาหกิจชุมชน

แหล่ง/วิธีการได้รับข้อมูล	ความถี่ที่ได้รับ			
	ประจำ/บ่อยๆ (2)	นานๆครั้ง (1)	ไม่เคย (0)	
14.1 เพื่อนบ้าน/ผู้นำท้องถิ่น				A141
14.2 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ				A142
14.3 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอกชน				A143
14.4 รายการวิทยุ				A144
14.5 รายการโทรทัศน์				A145
14.6 เอกสารเผยแพร่				A146
14.7 หนังสือพิมพ์				A147
14.8 การอบรม / คูงาน				A148

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่	
1. จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน			B1
2. คณะบุคคลที่จะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคล เท่านั้น			B2
3. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน			B3
4. การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชนรวมกันเท่าไรก็ได้			B4
5. การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้ความช่วยเหลือ หรือทำประโยชน์อื่นใดมาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้			B5

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่	
6. วิชากิจชุมชนและเครือข่ายวิชากิจชุมชน ที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิชากิจชุมชนจัดให้ตาม พ.ร.บ.			B6
7. ผู้ประกอบการวิชากิจชุมชนหมายถึงผู้ประกอบการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน			B7
8. สถานที่ยื่นแบบของจดทะเบียนเป็นวิชากิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น			B8
9. วิชากิจชุมชนและเครือข่ายวิชากิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน			B9
10. วิชากิจชุมชนและเครือข่ายวิชากิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเบิกถอนได้			B10

ตอนที่ 3 เจตคติของสมาชิกต่อวิชากิจชุมชน

คำชี้แจง		หมายถึง	เห็นด้วยมาก
	5	หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างมาก
	4	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
	3	หมายถึง	เห็นด้วยค่อนข้างน้อย
	2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
	1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย

ประเด็นเจตคติ	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	
1. การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนทำให้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น						C1
2. การรวมกลุ่มดำเนินการวิสาหกิจชุมชนทำให้คนในชุมชนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน						C2
3. วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า/การบริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน						C3
4. การพัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนได้มาจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกัน						C4
5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง การแบ่งหน้าที่ กฏระเบียบข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน						C5
6. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต้องวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนแม่บทชุมชน						C6
7. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความเชื่อมโยงหรือเครือข่ายในการผลิตและจำหน่ายสินค้า						C7
8. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้						C8
9. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพสินค้า บริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า						C9
10. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเฝ้าหาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงาน						C10

ตอนที่ 4 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ท่านคิดว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในประเด็นต่างๆต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่ ปฏิบัติ (0)	
1. การกำหนดเป้าหมายและทิศทางของวิสาหกิจชุมชน					D1
2. การกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ของวิสาหกิจชุมชน					D2
3. การกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน					D3
4. การจัดบันทึกการเงิน / การทำบัญชี					D4
5. การรับรู้/ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูล อื่น ๆ กับสมาชิกทุกคน					D5
6. การบริหารจัดการทุนของวิสาหกิจชุมชน					D6
7. การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน					D7
8. การทบทวนผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					D8
9. การนำปัญหาในการดำเนินงานมาแก้ไข					D9
10. การดำเนินงานโดยการรับผิดชอบต่อลูกค้า สินค้า การบริการ มีความซื่อสัตย์ ตรงเวลา มีคุณภาพ และปลอดภัย					D10
11. การดำเนินงานโดยรับผิดชอบต่อสาธารณะ ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม					D11
12. การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์/การบริจาคเพื่อสาธารณะ					D12
13. การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นสวัสดิการชุมชน					D13
14. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					D14
15. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					D15

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่ ปฏิบัติ (0)	
16. การทำแผนการดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					D16
17. การกำหนดเป้าหมายจำนวนการผลิต/บริการ การลงทุน/ รายจ่าย รายได้					D17
18. การกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสินค้า/บริการ คุณภาพของชีวิตและสังคม สิ่งแวดล้อมที่ดี					D18
19. การจัดทำแผนปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน					D19
20. การถ่ายทอดแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน					D20
21. การปฏิบัติตามแผนวิสาหกิจชุมชนที่จัดทำไว้					D21
22. การควบคุมและการปรับแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					D22
23. การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย					D23
24. การติดตามข้อมูล ความต้องการของลูกค้าและตลาด					D24
25. การรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่ง กันและกันเพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน					D25
26. การแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อใช้ในการดำเนินงานวิสาหกิจ ชุมชน					D26
27. การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการนำเทคโนโลยี สมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน					D27
28. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอก					D28
29. การกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน					D29
30. การสร้างขวัญและกำลังใจความพึงพอใจและแรงจูงใจแก่ สมาชิก					D30
31. การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิก					D31

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				
	มาก (3)	ปาน กลาง (2)	น้อย (1)	ไม่ ปฏิบัติ (0)	
32. การจัดการสินค้าให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอก ชุมชน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน					D32
33. การกำหนดขั้นตอน กระบวนการผลิตสินค้า บริการที่ชัดเจน ก่อให้เกิดสินค้า/บริการที่มีคุณภาพ มีความสม่ำเสมอ					D33
34. การควบคุมระบบการผลิตเพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือมี การวางแผนทางในการปรับปรุงพัฒนา					D34

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.1 ปัญหา

1) ด้านการผลิต.....

.....

2) ด้านตลาด.....

.....

3) ด้านความรู้.....

.....

5.2 ข้อเสนอแนะ.....

.....

ตอนที่ 2 เกลยคำตอบความรู้ความเข้าใจของสมาชิก

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่	
1. จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน	✓		B1
2. คณะบุคคลที่จะจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคล เท่านั้น		✓	B2
3. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน	✓		B3
4. การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชนรวมกันเท่าไรก็ได้		✓	B4
5. การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้ความช่วยเหลือ หรือทำประโยชน์อื่นใดมาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้	✓		B5
6. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตามมาตรการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจัดให้ตาม พ.ร.บ.	✓		B6
7. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนหมายถึงผู้ประกอบการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน	✓		B7
8. สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น		✓	B8
9. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน	✓		B9
10. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเบิกถอนได้	✓		B10

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางเรงจิตร พรหมสถิต
วัน เดือน ปี เกิด 25 มีนาคม 2495
สถานที่เกิด อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
การศึกษา ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถานที่ทำงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานการเกษตร 8 (เกษตรจังหวัด)